

Att minska undervisningsglappet

Biologilärarstudenters tankar och känslor inför att
undervisa i sexualitet och relationer

Alice Henriksson
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot
arbete i gymnasieskolan - Biologi

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LGBI2A
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: VT/2026
Handledare: Karin Johansson
Examinator: Ola Nordqvist

Nyckelord: Sexualitet och relationer, sexualundervisning, sexualkunskap, lärarstudenter, gymnasiet, studentperspektiv, heltäckande, hbtq+, relationer, njutning & samtycke

Abstract

Pre-service biology teachers view teaching sexuality, consent, and relationships as important due to its significance for students' lives. This study interviewed six pre-service upper secondary biology teachers from three Swedish higher education institutions to investigate their perceived preparedness and views on teaching the subject, with particular focus on students' expectations of sexuality education. Participants also reflected on teaching student groups with differing attitudes toward gender equality, LGBTQ+ issues, and social norms. The material was analysed using qualitative thematic analysis.

The results show that most participants felt prepared by their education, although this varied depending on the amount of instruction received. A recurring theme was the desire for more practical experience. While participants expressed mainly positive feelings toward teaching sexuality and relationships, some topics were perceived as more challenging than others. Purely biological content, such as anatomy and reproduction, was considered easier to teach than topics such as relationships, pleasure, LGBTQ+ issues, and sexual ill-health, which were viewed as more complex due to the lack of clear right or wrong answers and respondents concerns about unintentionally excluding students. Some student groups were also perceived as more challenging, often linked to the cultures associated with different upper secondary school programmes. A positive teacher–student relationship was identified as crucial for safe and effective sexuality education.

The study highlights didactic implications, including the importance of relationship-building and greater emphasis on relationships, consent, and LGBTQ+ issues.

Sammanfattning

Biologilärarstudenter ser undervisning i sexualitet, samtycke och relationer som viktigt och meningsfullt på grund av dess betydelse i elevernas liv. I denna studie intervjuades sex biologilärarstudenter med inriktning mot gymnasiet från tre svenska lärosäten. Syftet var att undersöka hur förberedda de upplever sig vara och hur de ser på att undervisa i ämnet, med särskilt fokus på vad elever efterfrågar i undervisningen. Studenterna fick även resonera kring undervisning för elevgrupper med olika attityder till jämställdhet, hbtq+ och normer. Materialet analyserades genom kvalitativ tematisk analys. Resultatet diskuteras i relation till tidigare forskning och omfattar bland annat lärarutbildningens roll, lärarstudenternas möjligheter att möta elevers behov samt förutsättningar för ett tryggt och inkluderande klassrumsklimat.

Resultatet visar att majoriteten av deltagarna upplever sig förberedda av sin utbildning, men att detta varierar beroende på om och i vilken omfattning de fått undervisning inom området. Ett återkommande tema var önskemålet om mer praktisk erfarenhet för att stärka känslan av förberedelse. Respondenterna uttryckte övervägande positiva känslor inför att undervisa i sexualitet och relationer, men beskrev vissa teman som mer utmanande än andra. Biologiskt förankrat innehåll exempelvis anatomi och fortplantning upplevdes som enklare att undervisa om, medan teman som relationer, njutning, hbtq+ och sexuell ohälsa beskrevs som svårare. Lärarstudenterna uppfattar de som svårare för att i deras mening saknar dessa teman tydliga rätt eller fel. Av den anledningen är lärarstudenterna oroliga för att de ska såra eller exkludera elever. Vissa elevgrupper upplevdes också som mer utmanande att undervisa än andra. Flera respondenter kopplade detta till skilda kulturer och jargonger på olika gymnasieprogram. Avgörande för tryggheten i undervisningen var relationen till eleverna. En god relation beskrevs som central för att skapa förutsättningar för en trygg och välfungerande sexualundervisning.

Studien pekar på didaktiska konsekvenser för sexualundervisningen, bland annat behovet av relationsskapande och ett ökat fokus på relationer, samtycke och hbtq-frågor.

Förord

Ämnet sexualitet, samtycke och relationer har relevans på något sätt och i någon grad för alla människor. Det är ett ämne som påverkar oss på såväl individuell nivå som på samhällsnivå. Det är därför ett ämne som är viktigt att samtala om, kanske särskilt bland unga i skolan. I mitt och min kurskamrat Elin Odhs examensarbete gjorde vi en litteraturöversikt om vad elever vill ha ut av undervisningen i sexualitet och relationer och vad de faktiskt får. Vi fann att många unga runt om i världen inte får ta del av information som kan vara livsviktig för dem, då undervisningen kunde präglas av skadliga samhällsnormer, ideologier och okunskap som förhindrade ett heltäckande förhållningssätt. Med detta i åtanke påbörjade jag detta arbete med fokus på framtidens biologilärare. Jag ville undersöka om de har fått med sig tillräckliga kunskaper och färdigheter för att genomföra undervisning som innehåller de teman som eleverna efterfrågar, samt vilka hinder och möjligheter som finns för att de ska kunna möta eleverna där de är.

En nyligen publicerad rapport från Forum för levande historia visar att ett ökande antal elever har negativa attityder gentemot hbtq+ och jämställdhet och att det finns en ökad hot- och våldsbild mot homo- och bisexuella samt transpersoner. Detta synliggjordes i praktiken för mig när jag, under min verksamhetsförlagda utbildning, fick auskultera en klass i naturkunskap. Homofoba kommentarer och öknamn ropades ut under deras sexualundervisning. Detta förvånade mig eftersom jag har haft uppfattningen om att ungas attityder ska vara mer öppna mot minoriteter de senaste tio åren. Således var det viktigt och intressant för mig att ta reda på hur blivande lärare resonerar kring att möta elever med skilda åsikter och attityder gällande dessa grupper.

Detta arbete har varit väldigt givande för mig personligen och jag hoppas att ni läsare finner det intressant. Jag vill tillägna ett stort tack till alla medverkande biologilärarstudenter. Utan er finns inget examensarbete. Tack till mina kurskamrater som jag delat otaligt många timmar med, som har stått ut med mina frågor och som jag har delat en massa skratt med. Ni har underlättat denna tid. Slutligen vill jag tacka mina hjälpsamma och kunniga handledare Karin Johansson, Elin Johansson och Hans Olsson. Ni har varit ett fantastiskt stöd och bollplank under dessa två månader. Jag har känt mig så bortskämd att få omge mig med tre så kompetenta och välvilliga personer.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Bakgrund	2
2.1	Centrala begrepp	2
2.1.1	Heltäckande undervisning.....	2
2.1.2	Hbtq+	2
2.2	Sexualundervisningen i Sverige	3
2.3	Styrning av undervisningens innehåll.....	4
2.3.1	Undervisningens innehåll – vem bestämmer?	4
2.3.2	Gymnasiets läroplaner och sexualundervisningen.....	4
2.3.3	Centrala innehållet i biologi och naturkunskap	5
2.4	Lärarstudenters utbildning i sex och relationer.....	5
2.5	Undervisningsglappet: Tidigare studie	6
2.6	Trendbrottet: Attitydförändringar gentemot hbtq+ och jämställdhet	7
2.7	Normkritisk pedagogik	8
2.8	Syfte och frågeställning	8
3	Metod.....	10
3.1	Urval	10
3.2	Datainsamling	10
3.3	Analys	11
3.4	Etiskt ställningstagande	12
4	Resultat.....	13
4.1	Utbildningens roll	13
4.1.1	Förberedd eller oförberedd	13
4.1.2	Erfarenhetsbehovet	14
4.2	Känslan inför att undervisa	14
4.2.1	Lätta och svåra teman	14
4.2.2	Inkluderande undervisning	15
4.2.3	Ett viktigt ämne.....	16

4.3	Mötet med eleverna	17
4.3.1	Trygga och otrygga elevgrupper.....	17
4.3.2	Relationen till klassen.....	18
4.3.3	Öppen dialog.....	19
4.4	Lärarens förhållningssätt	20
4.4.1	Att ha i åtanke.....	20
4.4.2	Heltäckande undervisning.....	21
5	Diskussion	22
5.1	Lärarytbildningens betydelse.....	22
5.1.1	Motsvarar utbildningens innehåll förberedelsebehovet?	22
5.1.2	Praktisk erfarenhet kontra teoretiskt innehåll	23
5.2	Lärarens betydelse	24
5.2.1	Vad känner lärarstudenterna?	24
5.2.2	Inkludering.....	25
5.2.3	Hur ska lärare vara?	25
5.3	Elevgruppens betydelse	27
5.3.1	Att undervisa för olika gymnasiala program	27
5.3.2	Öppen dialog och gränssättning.....	28
5.4	Framtida forskning.....	29
5.5	Metoddiskussion	29
6	Slutsats	32
7	Referenslista.....	33
8	Bilagor	39
8.1	Intervjuguiden.....	39

1 Inledning

Det råder ett undervisningsglapp mellan vad världens högstadie- och gymnasieelever önskar från sin sexualundervisning och vad de faktiskt får. Detta konstaterades i en litteraturstudie från 2024 som jag genomförde tillsammans med en kurskamrat (Henriksson & Odh, 2024). Eleverna vill att undervisningen ska innehålla följande teman: *Heltäckande undervisning, relationer, njutning, samtycke, hbtq+*. De vill att undervisningen ska präglas av ett förhållningssätt som inte förstärker traditionella föreställningar om kön och önskar mindre könsseparerad undervisning. Medan undervisningen i själva verket ofta hade ett avhållsamhetsperspektiv och täckte endast biologiska delar såsom anatomi, fortplantning och könssjukdomar (Astle m.fl., 2021; Baams m.fl., 2017; Ezer m.fl., 2019; Kedzior m.fl., 2022; Larkin m.fl., 2017; Marshall m.fl., 2020; Roberts m.fl., 2020; Rodriguez m.fl., 2023; Sill, 2023; Walker m.fl., 2023). Därav väcktes idén om att undersöka hur pass rustade lärarstudenter är för att stänga glappet och möta elevernas efterfrågan. Förra året (2025) infördes en ny läroplan på Sveriges gymnasieskolor, Gy25 (Läroplan för gymnasieskolan [Gy25], 2023). Beskrivningen av sexualundervisningen ändrades då i det centrala innehållet för biologi från "[V]ad som händer i kroppen under menstruation, förälskelse, sex och graviditet. Hur sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter kan förebyggas" (Biologi, 2011, avsnittet *Centralt innehåll*) till "[S]exualitet och sexuell hälsa samt hur dessa kan kopplas till relationer, identitet och samtycke" (Biologi, 2023, avsnittet *Centralt innehåll*). Från ett starkt fokus på biologiska aspekter och hur man undviker sexuell ohälsa, till ett mer heltäckande perspektiv med mer tolkningsbara formuleringar. Den nya läroplanen tillåter mer ett införlivande av elevernas önskemål i undervisningen, men vad känner framtidens lärare för att undervisa om detta och känner de sig tillräckligt förberedda?

Samtidigt som de flesta elever anger att de vill att undervisningen ska ha ett heltäckande perspektiv som införlivar frågor om sexualitet, identitet och normer visar ny forskning om svenska elevers attityder att en växande andel unga har negativa attityder gentemot hbtq-personer och jämställdhet (Forum för levande historia, 2026; SOM-institutet, 2025). Det råder dock ett åsiktsglapp mellan eleverna, där pojkar är mer konservativa och flickor mer progressiva i dessa frågor (Forum för levande historia, 2026; SOM-institutet, 2025). Detta väcker frågan om hur framtidens lärare resonerar kring att arbeta med dessa teman i elevgrupper med olika attityder gentemot jämställdhet, hbtq+ och normer.

Som del av gymnasieskolans uppdrag ska skolan genom undervisning i sexualitet, samtycke och relationer främja elevers hälsa, välbefinnande och förståelse för mänskliga rättigheter. Skolan ska aktivt arbeta för jämställdhet genom utveckling av kunskaper om könsmönster och granskning av normer, värderingar och strukturer kan begränsa kvinnor och män (Gy25, 2023). Detta ämnesområde är alltså viktigt för elever såväl som folkhälsan och därför viktigt för samhället i stort. Att utbilda sig till biologilärare innebär ett ansvar att utbilda eleverna i sexualitet, samtycke och relationer. Kunskap om hur framtidens biologilärare känner inför undervisning i dessa teman och hur förberedda de är således relevant.

2 Bakgrund

I detta avsnitt presenteras centrala begrepp som används i studien och en översikt över sexualundervisningens historia och styrning i svensk skola. Vidare introduceras tidigare forskning om undervisningsglappet i sexualundervisningen, blivande lärares utbildning i sexualitet och relationer samt ungas attityder mot hbtq+ och jämställdhet. Slutligen presenteras arbetets syfte och frågeställning.

2.1 Centrala begrepp

I följande avsnitt beskrivs begrepp centrala för arbetet. De begrepp som beskrivs är: *Heltäckande undervisning* och *hbtq+*.

2.1.1 Heltäckande undervisning

Comprehensive sexuality education, eller heltäckande sexualundervisning, beskrivs som ett program för sexuell hälsa och relationer (UNESCO, 2024; WHO, 2023). Att undervisningen är heltäckande innebär att den omfattar flera olika teman och perspektiv. Exempel på innehåll som lyfts fram är relationer, respekt och samtycke, kroppsligt självbestämmande, anatomi, pubertet och menstruation, preventivmedel och graviditet samt sexuellt överförbara infektioner. Syftet med denna form av utbildning är att ge elever åldersanpassad och samtidigt saklig kunskap som stödjer deras möjlighet att fatta informerade och välgrundade beslut. I detta arbete används begreppet heltäckande undervisning för att beskriva denna typ av undervisning inom sexualitet, sexuell hälsa och relationer (UNESCO, 2024; WHO, 2023). I läroplanen för gymnasieskolan (Gy25, 2023) beskrivs sexualitet, samtycke och relationer som ett ämne som samtliga lärare ansvarar för att undervisa i. Det innebär att inte endast biologilärare bär ansvaret att ta samtliga perspektiv i en heltäckande undervisning i beaktning. Det är ett samarbete mellan kollegorna i verksamheten som tillsammans gör sexualundervisningen heltäckande. Skolverket (2026a) lyfter att det finns tre delar som ska bidra till heltäckande undervisning i sexualitet, samtycke och relationer, varav en av dessa är *ämneseintegrering och ämnesövergripande*. Denna del syftar till att införliva fler perspektiv utöver den biologiska i undervisningen. Varje ämne ska få sätta sin prägel på undervisningen, visa hur allt hänger ihop och hur det bildar en helhet.

2.1.2 Hbtq+

Hbtq+ är en förkortning för homosexuell, bisexuell, trans och queer (Lindqvist, 2023). Begreppet omfattar även identiteter och sexuella minoriteter utöver dessa, vilket markeras genom plustecknet (+). Exempel på sådana identiteter är intergender, vilket avser personer som identifierar sig bortom eller mellan binära köns kategorier, samt asexuella, det vill säga personer med liten eller obefintlig sexuell attraktion eller lust (Örebro rättighetscenter, u.å.).

Hbtq+ används som ett samlingsbegrepp för individer vars könsidentiteter, sexuella identiteter eller sexuella orienteringar befinner sig utanför rådande normer. I detta sammanhang syftar

normen på cispersoner, personer vars könsidentitet överensstämmer med det kön som tilldelades vid födseln, med heterosexuell orientering. Detta benämns ofta som heteronormen (Lindqvist, 2023).

Förkortningen förekommer i flera olika varianter, där bokstäver eller bokstavskombinationer har lagts till eller förändrats för att synliggöra och inkludera fler identiteter utanför normen. Vanligt förekommande exempel är lgbtq+, hbtqi+ och hbtqia+. I detta arbete används benämningen hbtq+ i resultat- och diskussionsavsnitten, men med en innebörd som även inkluderar andra variationer av begreppet, såsom lgbtq+, hbtqi+ och hbtqia+.

2.2 Sexualundervisningen i Sverige

Lindgren och Backman-Prytz (2025) beskriver att sexualundervisning redan 1919 fanns med i folkskolans undervisningsplan, men att den var frivillig eftersom undantag kunde beviljas vid lärarbrist eller starkt föräldramotstånd. I läroverken blev sexualundervisningen obligatorisk under 1930-talet, medan folkskolan fick en mer ojämlig undervisning. År 1952 beslutades därför att skolor som inte bedrev sexualundervisning skulle dokumentera detta.

Den tidiga sexualundervisningen präglades av en norm om sexuell avhållsamhet, så kallad *abstinence only* (Eriksson & Nilsson, 2013). Undervisningen kritiserades för sin moraliserande karaktär, vilket bidrog till att riktlinjer från 1949 började betona sexualitetens egenvärde utöver fortplantning. Trots detta fortsatte den obligatoriska sexualundervisningen från mitten av 1950-talet att präglas av moral och begränsad koppling till elevers erfarenheter. Under 1970-talet infördes en ny handledning med en mer liberal syn på sexualitet, större fokus på jämställdhet och ett bredare perspektiv där begreppet *samlevnad* etablerades (Eriksson & Nilsson, 2013).

Samtidigt var lärarnas handlingsutrymme fortfarande begränsat genom detaljerade riktlinjer. I samband med läroplanen 1994 minskade de explicita skrivningarna om sexualitet och samlevnad, och ansvaret lades i högre grad på rektorerna. Kvalitetsgranskningar från 1999 och 2005 visade att undervisningen ofta organiserades som enstaka temadagar samt att rektorer upplevde svårigheter med ansvaret och efterfrågade en tydligare integrering i ämnesplanerna (Eriksson & Nilsson, 2013).

I gymnasieskolans ämnesplaner från 2010 återfinns flera centrala begrepp kopplade till sex- och samlevnadsundervisning, såsom ”kön”, ”sexualitet”, ”relationer” och ”jämställdhet”. Dessa begrepp förekommer i flera olika ämnen, däribland historia, idrott och hälsa, samhällskunskap, naturkunskap och religionskunskap, vilket möjliggör ett mer mångsidigt och tvärvetenskapligt angreppssätt (Eriksson & Nilsson, 2013). En liknande utveckling syns i grundskolans kursplaner (2022), exempelvis inom biologi, religion, bild och samhällskunskap.

Sammantaget har undervisningen om sex och relationer genomgått en tydlig förskjutning. Från att tidigare främst ha haft ett moraliskt och medicinskt fokus (Centerwall, 2005), har den

utvecklats mot en mer holistisk undervisning där även sociala och relationella aspekter inkluderas (Eriksson & Nilsson, 2013). Denna utveckling fortsätter i de reviderade styrdokumenterna, både i gymnasieskolans ämnesplaner som trädde i kraft 2025 och i grundskolans läroplan från 2022. I Folkhälsomyndighetens (2023) undersökning *Ungkab23* uppger elever skolan som den huvudsakliga informationskällan i området sexualitet och relationer.

2.3 Styrning av undervisningens innehåll

I följande avsnitt beskrivs det vem ansvaret ligger hos gällande undervisningens innehåll och vad som står i gymnasieskolans läroplan i förhållande till sexualitet, samtycke och relationer. Vidare beskrivs det centrala innehållet för biologi och naturkunskap gällande sexualitet, samtycke och relationer

2.3.1 Undervisningens innehåll – vem bestämmer?

Det övergripande ansvaret för skolans utformning ligger hos regering och riksdag, som fastställer de lagar och förordningar som styr den svenska skolan. Den centrala lagstiftningen är skollagen, som utgör ramverket för hur utbildningssystemet organiseras och styrs (Skolverket, 2023). I skollagen (SFS 2010:800, 1 kap. 11 §) framgår det att varje skolform ska ha en läroplan som anger utbildningens mål och riktlinjer.

Utöver skollagen påverkas skolans verksamhet även av andra lagar, såsom diskrimineringslagen och samtyckeslagen. Enligt diskrimineringslagen (SFS 2008:567) ska alla elever ha lika rättigheter och möjligheter i skolan, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Den 1 juli 2018 infördes den så kallade samtyckeslagen i Sverige som en del av brottsbalken (SFS 1962:700, 6 kap.). Syftet med lagändringen var att tydliggöra att sexuella handlingar ska bygga på frivillighet, samt att varje individ har rätt att bestämma över sin egen kropp och sitt deltagande i sexuella situationer. Lagen innebär bland annat att en person kan dömas för våldtäkt även i avsaknad av våld eller hot (SFS 1962:700; Sveriges riksdag, 2017). Begreppet samtycke har sedan dess fått en tydlig plats i lagstiftningen och återfinns även i läroplanerna för både grundskolan (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr22], 2022) och gymnasieskolan (Gy25, 2023).

2.3.2 Gymnasiets läroplaner och sexualundervisningen

Läroplanen för gymnasieskolan är gemensam för samtliga program, vilket innebär att dess innehåll gäller alla elever oavsett utbildningsinriktning eller ämnesval. Därmed har alla lärare ett ansvar att undervisa i enlighet med läroplanens mål och riktlinjer (Gy25, 2023). Enligt

gymnasieskolans läroplan (Gy25, 2023) ska utbildningen genomsyras av öppenhet och respekt för människors olikheter. Detta innebär bland annat att ingen elev ska utsättas för diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck, eller sexuell läggning.

Vidare betonas vikten av ett normkritiskt förhållningssätt i skolans verksamhet, där elevers intressen och förmågor inte ska begränsas av föreställningar om vad som anses vara manligt eller kvinnligt. I båda läroplaner beskrivs det att elever vid återkommande tillfällen ska möta undervisning om sexualitet, samtycke och relationer. Genom utbildningen ska de ges förutsättningar att utveckla förmågan att fatta självständiga och välgrundade beslut. Det är lärarens ansvar att säkerställa att eleverna får möjlighet att nå dessa mål (Gy25, 2023).

2.3.3 Centrala innehållet i biologi och naturkunskap

Utöver den övergripande läroplanen finns även ämnesplaner för gymnasieskolans olika ämnen. Det är främst biologiämnet som behandlar innehåll kopplat till sexualundervisning, men även naturkunskap på gymnasienivå berör dessa frågor. Det centrala innehållet i respektive kurs anger vilket stoff som ska behandlas under läsåret, det vill säga vad undervisningen ska innehålla. Däremot specificeras inte hur mycket undervisningstid som ska avsättas för olika områden, vilket innebär att läraren har ett stort ansvar att själv fördela tiden (Skolverket, 2018).

Från och med den 1 juli 2025 infördes en ny läroplan för gymnasieskolan, Gy25 (Regeringskansliet, 2023), vilket också innebär förändringar i ämnesplanerna. Biologiämnet strukturerades i två nivåer, nivå 1 och nivå 2, som ersatte de tidigare kurserna. Även det centrala innehållet omarbetades och organiserades under gemensamma rubriker för båda nivåerna (Göransson, 2024). Inom området "fysiologi, anatomi och hälsa" behandlar nivå 1 sexualitet och sexuell hälsa i relation till exempelvis identitet, relationer och samtycke. På nivå 2 breddas perspektivet till att omfatta fysisk och psykisk hälsa, inklusive förebyggande insatser och behandling vid ohälsa (Biologi, 2023). I ämnet naturkunskap ska samma innehåll som i biologi nivå 1 beröras (Naturkunskap, 2023).

2.4 Lärarstudenters utbildning i sex och relationer

I ett samarbete mellan RFSU och Malmö universitet undersöktes lärarutbildningen och i vilken uträkning undervisning i sexualitet och relationer erbjöds vid olika lärosäten (Andersson m.fl., 2020). Kartläggningen visade att undervisningen i ämnet var av varierande kvalitet och omfattning. Det framkom att vissa lärosäten erbjuder undervisning i sex och relationer med hög kvalitet medan andra är begränsade i sitt innehåll och tillfällen som det behandlas. Undersökningen lyfte vikten av en god utbildning i sexualitet och relationer för att studenterna i sin tur ska kunna genomföra undervisning i skolan av hög kvalitet. Andersson m.fl. (2020) framhåller flera utvecklingsområden för lärarutbildningen inom sexualitet, samtycke och

relationer. De menar att utbildningen bör innehålla minst en kurs inom området samt tydligare examensmål för samtliga lärarutbildningar, där kunskap om sexualitet, forskningsbaserad undervisning och didaktisk kompetens inkluderas. Författarna betonar även behovet av kontinuerliga och fördjupade utbildningsinsatser för både lärarutbildare och lärarstudenter, ett nationellt kunskapscentrum som stöd för lärarutbildningarna samt mer aktuell nationell och internationell forskning. Vidare lyfts vikten av att lärarutbildningarna omfattar frågor om hbtq+ och normer samt deras betydelse för elevers lärande och välmående.

I en sammanställning av en enkätundersökning av RFSU (2023) framstår undervisning i sexualitet och relationer som viktigt, roligt men svårt enligt lärarstudenter. Två femtedelar av deltagarna uppgav att det känns svårt att undervisa i ämnet. För nästan hälften av deltagarna fanns också en rädsla för att elever ska ställa frågor som de inte har tillräckliga kunskaper om eller inte har kompetensen att hantera. En del uttryckte sig oroliga för att konflikter ska uppstå i klassrummet (16%) eller med vårdnadshavare (25%). En majoritet av de deltagande studenterna menade att de inte hade förberetts nog kunskapsmässigt för att undervisa inom området. De ämnesområden som lärarstudenterna uppgav sig ha förberetts mest om är kopplingar till läroplanen och skolans uppdrag, medan studenterna önskade mer kunskap om barn och ungas sexualitet (70%).

2.5 Undervisningsglappet: Tidigare studie

I mitt och en kurskamrats tidigare examensarbete undersökte vi med hjälp av en systematisk litteraturöversikt vad elever efterfrågar i sexualundervisningen och jämförde det med den undervisning som de fick (Henriksson & Odh, 2024). Arbetet omfattade elevperspektiv från elever i olika delar av världen. Resultatet visade att eleverna efterfrågade en mer heltäckande undervisning, ofta benämnt som *comprehensive sexuality education* (Walker m.fl., 2023) medan många skolor tillämpade ett avhållsamhetsperspektiv, ett så kallat *abstinence only* perspektiv (Astle m.fl., 2021). Ett sådant perspektiv fokuserar på avhållsamhet från sex, medan det heltäckande övergriper flera ämnen och innefattar ett mer hälsofrämjande perspektiv. Ett hälsofrämjande perspektiv fokuserar på att se på sexualundervisningen för individens välbefinnande snarare än för riskhantering. Eleverna uttryckte såväl önskemål om undervisningens innehåll som kritik gentemot lärares didaktiska val och egenskaper. Eleverna beskrev att deras lärare upplevdes som generade och inte särskilt bildade i ämnet. De menade att upplevelsen av att lärarna inte är särskilt kunniga inom området försvårar deras tilltro till lärarna och undervisningen (Ezer m.fl., 2019; Walker m.fl., 2023). Vissa elever önskade att undervisningen bedrevs av utomstående personer med specialistutbildning, medan andra uppskattade att deras ordinarie lärare undervisade (Astle m.fl., 2021; Walker m.fl., 2023). Vissa elever menade också att lärare bedrev undervisning som förstärker traditionella föreställningar om kön och könsseparerad undervisning.

Elever efterfrågade mer undervisning om hbtq+, relationer, njutning och samtycke. Flera studier lyfter bristande kunskap om hbtq+, delvis kopplat till normer som präglar undervisningen (Baams m.fl., 2017; Ezer m.fl., 2019; Larkin m.fl., 2017; Sill, 2023; Walker m.fl., 2023). Elever önskade även en mer inkluderande och hälsofrämjande undervisning om sexuella identiteter och orienteringar (Roberts m.fl., 2020). Inom temat relationer efterfrågades ett bredare perspektiv på vänskaps- och kärleksrelationer, hälsosamma relationer, uppbrott samt våld i nära relationer (Astle m.fl., 2021; Marshall m.fl., 2020; Rodriguez m.fl., 2023). Vidare önskade elever mer undervisning om njutning, exempelvis onani, orgasm och olika former av sex (Ezer m.fl., 2019; Larkin m.fl., 2017). Samtycke framstod också som ett område med ökad efterfrågan, tillsammans med kunskap om sexuella övergrepp och våldtäkt (Kedzior m.fl., 2022; Walker m.fl., 2023).

2.6 Trendbrottet: Attitydförändringar gentemot hbtq+ och jämställdhet

I rapporten *Unga tycker om andra* (Forum för levande historia, 2026) beskrivs trender i ungas inställning till olika minoritetsgrupper. Ungdomarna som varit del av undersökningen är elever i årskurs 9 på grundskolan och 1-3 på gymnasieskolan. De minoritetsgrupper som ungdomarna fick ta ställning till var: invandrare, afrosvenskar/svarta personer, judar, muslimer, romer, samer, homo- och bisexuella samt transpersoner. Undersökningen visar att ungdomar generellt har en positiv eller neutral inställning till samtliga minoritetsgrupper. Samtidigt visas negativa tendenser gällande öppenhet gentemot framför allt homo- och bisexuella samt transpersoner. Forum för levande historia (2026) jämför detta resultat med det från en liknande undersökning från 2013. Den tidigare undersökningen visade på en växande trend i positiva attityder gentemot olika minoritetsgrupper. Gruppen homo- och bisexuella samt transpersoner var den grupp som elever i störst utsträckning hade positiv attityd till (Forum för levande historia, 2013). Detta är en trend som har tyckts upphöra. Både andelen som rapporteras ha negativa attityder till grupperna och de elever som uttrycker att de har utsatts för mobbning, hot och våld har ökat (Forum för levande historia, 2026). Folkhälsomyndigheten (2023) rapporterar i *UngKAB23* om att unga med annan könsidentitet än tjej eller kille uppger ha upplevt en högre andel psykiskt och fysiskt våld jämfört med tjejer och killar. Alltså, hbtq-personer som tidigare varit den minoritetsgrupp som unga har uppgett ha mest tolerans till, utger nu istället den grupp som i störst utsträckning uppvisar negativa attityder mot (Forum för levande historia, 2026). Forum för levande historia (2026) lyfter ett attitydglapp mellan flickor och pojkar, där flickor generellt uppvisar positivare attityder än pojkar till olika grupper. I synnerhet gällande hbtq-personer. Denna skillnad fanns även tidigare undersökningar av Forum för levande historia (2026).

SOM-institutet (2025) skriver i *Svenska ungdomstrender* om en negativ utveckling kring ungdomars åsikter gällande om samhället ska satsa på ökad jämställdhet mellan kvinnor och män och homo-, bi- och transsexuellas ställning i samhället bör öka. Återigen råder det en skillnad mellan unga män och kvinnor. Andelen unga män som anser att en satsning på

jämställdhet är ett mycket eller ganska bra förslag är 61%, medan andelen unga kvinnor som anser det som ett bra förslag är 91% procent. Jämfört med 2022 har andelen unga män som tycker att en sådan satsning är bra sjunkit med drygt 10 %. Vidare finns en betydande skillnad mellan andelen unga kvinnor och män som anser att en satsning på homo-, bi- och transsexuellas ställning i samhället är ett bra förslag. Av de unga kvinnorna är det 63% medan unga män 21%. Det råder dock en negativ utveckling i denna åsikt hos båda kön.

2.7 Normkritisk pedagogik

Normkritisk pedagogik syftar till att man som lärare har ett normkritiskt förhållningssätt i undervisningen. Syftet med ett sådant förhållningssätt är förhindra och förebygga diskriminering och kränkande behandling, genom att få syn på och granska de normer som ligger bakom (Skolverket, 2022). Olsson (2025) skriver om att detta förhållningssätt går ut på att arbeta inkluderande i undervisningen. Vidare beskriver han att man sällan vet tillräckligt om personer för att kunna göra antaganden. Ändå gör vi det omedvetet utifrån utseende, ursprung, kön eller könsuttryck. Till exempel ett heteronormativt antagande, det vill säga att man utgår från att alla har en heterosexuell läggning. Ett sådant antagande kan riskera att hbtq-personer talas om på ett sätt som beskriver de som ”de andra”, som att hbtq-personer inte befinner sig i samma lokal (Olsson, 2025).

2.8 Syfte och frågeställning

I mitt och en kurskamrats tidigare examensarbete undersökte vi vilket innehåll elever efterfrågar i sexualundervisningen, kontra vad de faktiskt får. Resultatet visade att det finns ett undervisningsglapp i denna bemärkelse. I litteraturöversikten sammanställde vi några teman som eleverna uttryckte att de ville ha: Heltäckande undervisning, relationer, njutning, samtycke, hbtq+. Eleverna uttryckte också önskemål om mindre könsseparering och en undervisning som inte förstärker traditionella föreställningar om kön. De framförde kritik gentemot lärare, som de upplevde som generade och obildade i ämnet. Samtidigt finns det flera studier som tyder på att fler unga idag är mindre öppna för olikheter och inte värderar jämställdhet lika högt. Syftet med det här arbetet är att synliggöra vad biologilärarstudenter med inriktning mot arbete i gymnasieskolan känner och tänker inför att undervisa om de teman som eleverna efterfrågar. Upplever de sig förberedda nog att undervisa om dessa teman och vad känner de inför att möta elevgrupper med olika attityder för jämställdhet, hbtq-personer och normer?

Frågeställningar:

1. Hur förberedda upplever sig biologilärarstudenter vara inför att undervisa i följande teman: Heltäckande undervisning, relationer, njutning, samtycke, hbtq+?
2. Vad känner biologilärarstudenter inför att undervisa enligt elevernas önskemål om en mer heltäckande sex- och relationsundervisning?

3. Hur resonerar biologilärarstudenter inför att möta elevgrupper med olika attityder kring jämställdhet, hbtq-personer och normer?

3 Metod

I detta avsnitt beskrivs de metoder som har använts i genomförandet av studien, såsom urval av intervjupersoner, datainsamling, tematisk analys och etiska ställningstaganden inför intervjuerna.

3.1 Urval

Respondenterna valdes utifrån särskilda kriterier som lagts fram för att besvara frågeställningen och ringa in intresseområdet – ett så kallat kriterieurval eller strategiskt urval (Alvehus, 2024). Fokus låg på att hitta respondenter som uppfyller följande kriterier:

1. Studerar till att bli gymnasielärare med biologi som ett av sina ämnen.
2. Läser sista terminen på ämneslärarprogrammet.
3. Studerar vid olika lärosäten i Sverige (gärna med geografisk spridning från norr till söder)

Att de behöver läsa mot gymnasiet var dels för ett eget intresse att avgränsa studien till gymnasienivå, dels för att få ett helhetsperspektiv på utbildningen, då gymnasielärarstudenter läser fler högskolepoäng i sina ämnen. Studenterna behövde också ha biologi som ett av sina ämnen då studien fokuserade på undervisning i sexualitet och relationer med biologiämnet som utgångspunkt. Att studenterna läser sin sista termin var för att de skulle kunna samtala om hela sin utbildning. Om respondenterna befann sig i olika stadier av utbildningen skulle det kunna innebära vissa kunde diskutera sin utbildning om sexualitet och relationer i olika omfattning på grund av skillnader i studiegång. De sex medverkande lärarstudenterna är studenter på tre olika lärosäten i Sverige och representerar universitet eller högskolor i norra, mellersta och södra Sverige. Ett par av lärarstudenterna rekryterades utifrån ett bekvämlighetsurval, då studien hade lågt deltagandeintresse. Ett bekvämlighetsurval baseras på vilka intervjudeltagare som finns tillgängliga. Risker med ett bekvämlighetsurval är att resultatet blir allt för snävt om det ska representera en bredare massa (Alvehus, 2024). Två respondenter ifrån ett lärosäte i närheten deltog utifrån ett bekvämlighetsurval, utan att riskera att innehållet blir för snävt. Flera försök gjordes för att rekrytera intervjupersoner från fler lärosäten i landet, men misslyckades.

Som tidigare nämnt intervjuades sex respondenter. Valet av denna mängd intervjuer var för att hålla det hanterbart i förhållande till studiens begränsade tidsomfattning. Samtidigt ska studien uppnå 'mättnad', som innebär en fylld information. Att samma information till slut återkommer vid flera intervjuer (Alvehus, 2024).

3.2 Datainsamling

För att svara på frågeställningen utfördes kvalitativa intervjuer. För att få djupare data men ändå hålla sig till en struktur användes ett semistrukturerat intervjuformat. Till skillnad från en strukturerad intervju som inte tillåter oförberedda frågor och används för att producera jämförbara svar. En semistrukturerad intervju innebär att intervjuaren i förväg har konstruerat

en så kallad intervjuguide. I intervjuguiden listas teman eller frågeområden som ska beröras i intervjun (Hallin & Helin, 2018). Under de olika temana finns vissa bestämda frågor, men frågornas inbördes ordning och exakta formulering är inte definitivt bestämda på förhand. Beroende på hur samtalet utvecklar sig kan följdfrågor ställas i syfte att få svar på det som ska undersökas. I en semistrukturerad intervju så är samtalet ledande, och frågorna är anpassningsbara (Hallin & Helin, 2018). De olika teman och frågor som i förväg konstruerades byggde på arbetets frågeställning.

Frågorna i denna intervjustudie handlade om åsikter, känslor och tankar. Följaktligen är svaren på dessa frågor av personlig karaktär. För att minimera risken att respondenterna skulle påverkas av varandra genomfördes intervjuerna enskilt. Intervjuer i fokusgrupper kan vara ett bra verktyg för att synliggöra vilka attityder som redan finns och vilka som utvecklas i sociala möten. Denna form av intervju kan däremot riskera öppenheten hos deltagarna, och individens roll blir mer undanskymd i en fokusgrupp (Alvehus, 2024).

Inför intervjuerna genomfördes en pilotintervju i syfte att säkerställa frågornas relevans och genomförbarhet. Dalen (2015) beskriver vikten av att genomföra minst en pilotintervju vid en kvalitativ intervjustudie. Syftet med pilotintervjuer, beskriver Dalen, är både för att testa sig själv som intervjuare och för att testa sin intervjuguide.

Innan intervjuerna genomfördes fick samtliga respondenter ta del av en blankett där de informerades om vilka uppgifter som skulle samlas in och sina rättigheter. På samma blankett efterfrågades deras samtycke till deltagande. Fyra intervjuer genomfördes digitalt genom plattformen Zoom, vilket tillät inspelning av samtalen. Två intervjuer genomfördes fysiskt och spelades in med hjälp av en mobiltelefon. Innan respektive intervju började fick respondenterna ta del av studiens syfte och bakgrunden, deras rättigheter, insamling av samtycke och hur länge intervjuerna förväntas att pågå. Intervjuerna inledes med bakgrundsfrågor av systematisk karaktär för att se till att respondenterna kände sig avslappnade (Dalen, 2015). Vidare höll intervjun en semistrukturerad karaktär med utgångspunkt i intervjuguiden. Beroende på respondenternas svar ställdes följdfrågor i syfte att förtydliga eller utveckla ett svar. Tidomfånget varierade mellan 30-45 minuter vilket berodde på hur välutvecklade svar som respondenterna gav och deras talhastighet. Intervjuerna transkriberades efteråt med hjälp av Microsoft Words transkriberingsverktyg och genomlyssning av ljudfilerna.

3.3 Analys

Vid en semistrukturerad intervju fungerar både en deduktiv och induktiv ansats. En deduktiv ansats utgår från tidigare teorier vid utformning av frågorna, medan en induktiv ansats innebär en öppenhet för vad som uttrycks i intervjuerna. Detta arbete utgår från en induktiv ansats, då målsättningen var att intervjumaterialet ska driva fram analysen (Hallin & Helin, 2018).

Materialet analyserades med hjälp av tematisk analys. En tematisk analys även kallat tematisk strategi är en av vanligaste metoderna för analys av intervjuer (Hallin & Helin, 2018). Metoden går ut på att hitta nyckelbegrepp, så kallade 'koder', som man identifierar som intressanta. Koderna omformulerades senare till mer omfattande rubriker så kallade teman. På så vis kan man se återkommande mönster i sitt intervjumaterial (Hallin & Helin, 2018).

Efter att varje intervju transkriberats analyserades materialet och potentiella koder markerades. Koderna markerades utefter hur intressant en kommentar uppfattades i relation till frågeställningen. Koderna som togs fram lade grunden till potentiella teman. Med tiden uppfattades vissa koder och teman som ej relevanta och togs därmed bort. De teman som togs fram sattes i relation till varandra vilket möjliggjorde att vissa teman kunde omformuleras till ett större som inkluderade fler teman i sig. Underkategorier togs fram som lyfte olika perspektiv eller delar i ett tema. Processen resulterade i fyra teman med två eller tre underkategorier (totalt tio underkategorier).

3.4 Etiskt ställningstagande

Studien genomfördes utifrån Göteborgs Universitets (2024) riktlinjer om behandling av personuppgifter. Som tidigare nämnt fick deltagarna ta del av en blankett för inhämtning av deras samtycke och information om deltagande. För att säkerställa att respondenterna tog del av rätt information användes GU:s (2024) mall *Information om behandling av personuppgifter och samtycke till deltagande* för att skapa en blankett. Blanketten skickades till deltagarna innan intervjuerna. I blanketten informerades respondenterna om studiens syfte, vilka personuppgifter som skulle samlas in, genomförandet, att intervjun skulle spelas in och vem som det inspelade materialet skulle behandlas av. Intervjupersonerna meddelades också om att deras deltagande var frivilligt under hela intervjun. Denna information fick respondenterna även ta del av muntligt inför intervjun och samtliga deltagare gav även sitt muntliga godkännande. Den insamlade datan har hanterats konfidentiellt. Detaljer som kan riskera bakvägsidentifiering medtogs ej eller omformulerades på ett mer generellt sätt.

4 Resultat

I detta avsnitt presenteras resultaten från intervjuerna och den kvalitativa analysen. Utifrån en tematisk analys identifierades fyra teman – *Utbildningens roll, känslan inför att undervisa, mötet med eleverna* och *lärarens förhållningssätt*. Varje tema har två eller flera underkategorier. Totalt presenteras tio underkategorier.

4.1 Utbildningens roll

Under följande rubrik framförs de två underkategorierna: Förberedd eller oförberedd och erfarenhetsbehovet. Information gällande hur och om lärosäten har förberett lärarstudenterna kunskapsmässigt, vad som de tyckte var bra eller mindre bra med utbildningen samt ett behov av mer erfarenhet av undervisning i sex och relationer beskrivs.

4.1.1 Förberedd eller oförberedd

En majoritet av de intervjuade lärarstudenterna har fått någon form av utbildning i sexualitet och relationer. Utbildningen har varit i form av en kurs som rymt både ämneskunskaper och didaktiska verktyg. Vissa lärosäten har integrerat utbildningen i programmet medan andra har erbjudit en fristående kurs utöver programmets ordinarie studiegång. De lärarstudenter som har fått utbildning i sexualitet och relationer upplever sig i allmänhet nöjda med innehållet. Lärarstudenterna uppmärksammar besök på ungdomsmottagningar och undervisning från yrkesverksamma specialister, exempelvis sexualupplysare och barnmorskor, som särskilt givande. Undervisning med externa specialister beskrevs både som något positivt av studenter som tagit del av sådan undervisning och som ett önskemål av studenter som inte fått någon sådan undervisning. De lärarstudenter som har genomgått utbildning i sexualitet och relationer beskriver den som hjälpsam och förberedande. Fem respondenter beskriver att utbildningen har gett dem en teoretisk bakgrund att luta sig tillbaka mot, men att vissa perspektiv har varit bristande. Perspektiv som upplevs som bristfälliga var vissa sexualiteter som asexualitet och transsexualitet, konkreta pedagogiska exempel, planering av hela lektioner samt hur man talar om hbtq+ och våld i nära relationer. En lärarstudent berättade om att hen inte tagit del av någon utbildning i ämnet alls, och som resultat känner hen sig oförberedd.

Alltså, det är ju ändå ett speciellt ämne att undervisa i för att det är ju liksom inte som att prata om celler eller kemiska bindningar i kemi. Men jag känner mig väldigt oförberedd skulle jag säga. (Lärarstudent 3)

4.1.2 Erfarenhetsbehovet

Ytterligare perspektiv som lärarstudenterna lyfter att de saknar är erfarenhet. De lärarstudenter som inte undervisat i sexualitet och relationer på sin verksamhetsförlagda utbildning (VFU), inte arbetat som lärare eller som vikarie beskriver ett behov av att genomföra undervisning med en faktisk elevgrupp. Lärarstudenter som har erfarenhet av att undervisa i ämnet lyfter just det som särskilt viktigt för att känna sig förberedd och bekväm i att undervisa i framtiden. Som tidigare nämnt beskrivs utbildningen som ett redskap att falla tillbaka mot, medan erfarenheten bidrar mest till att känna sig förberedd.

Jag tror att det kanske är lite blandning därför att utbildningen har gett mig den här tryggheten av att man kan luta sig tillbaka i att man inte säger något tokigt [...]. Men, jag skulle nog säga att idag så är nog det som gör mig mest bekväm är väl de erfarenheter jag har haft. (Lärarstudent 1)

4.2 Känslan inför att undervisa

Under detta tema presenteras lärarstudenternas känslor inför att undervisa i sexualitet och relationer utifrån tre underkategorier. Följande underkategorier är: Lätta och svåra teman, inkluderande undervisning och ett viktigt ämne. Första underkategorin berör vilka teman och delar av undervisningen som känns lättare eller svårare att undervisa i och varför. Därefter beskrivs ansvaret lärarstudenterna känner för att bedriva en inkluderande undervisning. Här lyfts deras känslor gällande könsseparering, undervisning i hbtq+ samt förstärkande av traditionella föreställningar om kön. Slutligen beskrivs det vad lärarstudenter känner för att undervisa, att de tycker att sex och relationer är ett viktigt ämne i skolan och varför det är viktigt.

4.2.1 Lätta och svåra teman

Något som flera respondenter lyfte fram som lättast eller mest bekvämt att undervisa om var de delar av sex- och relationsundervisningen som i allmänhet uppfattas vara starkast biologiskt förankrad. Innehåll som beskrevs som biologiska var könssjukdomar, preventivmedel, menstruationscykeln, hormoner, fortplantning och anatomi. Det som gjorde dessa ämnen lättare att undervisa var att de uppfattas som fakta, alltså att det finns rätt eller fel, och att det är en typ av undervisning som lärarstudenterna är vana vid.

Ja, men det kanske är typ det här som många kanske rent historiskt, i alla fall biologilärare, har hamnat in i att man pratar om könsorganen, hormoner och könssjukdomar. För just det

finns det en del fakta bakom. Det finns ett rätt och fel [...]. det blir det här svartvita och det känns lättare för att det är det man är van vid på något sätt. (Lärarstudent 4)

Å andra sidan uppfattas ämnen som är mer öppna utan rätt eller fel som generellt svårare att undervisa om. Det framkom inget självklart ämne som i allmänhet beskrevs som svårast att undervisa om, däremot var majoriteten överens om de mer tolkningsbara och personliga ämnena uppfattas som svårast. Här innefattas teman som relationer, njutning och hbtq+. Lärarstudenterna beskrev dessa ämnen som svårare att undervisa i på grund av en oro för att exkludera, kränka eller riskera göra någon illa till mods. Ett par lärarstudenter lyfter temat njutning som lite svårare än de andra att undervisa i. De beskrev det som ett brett tema, vilket gör det svårare att veta hur de ska införliva det i undervisningen. Andra ämnen som beskrevs som svårundervisade är ämnen som berör sexuell ohälsa, så som våld i nära relationer, sexuella övergrepp och könsstympning. Ämnen som kan påverka elevernas välmående negativt beskrevs som viktiga att nämna, men svåra att diskutera.

Det som kanske känns svårast och jobbigast är när man ska prata om sexuell ohälsa. Och då inte bara i den biologiska meningen av att du får någon form utav sexuellt överförbar infektion utan också att må dåligt i relationer eller sexuellt våld, omskärelse och könsstympning. (Lärarstudent 6)

4.2.2 Inkluderande undervisning

Samtliga lärarstudenter beskrev en ansvarskänsla när det gäller att se till att undervisningen är inkluderande. De beskrev inkluderande undervisning som betydelsefull för elevernas välmående och lärande. Alla inblandade lärarstudenter beskrev att en könsseparerad undervisning (riktat innehåll beroende på kön eller samma innehåll men i grupper uppdelade efter kön) som något negativt, eftersom det riskerar att exkludera vissa grupper från information. Dels för elever som identifierar sig som trans eller bortom de binära könen, dels mellan pojkar och flickor. Flera lärarstudenter lyfter risken för ett kunskapsglapp mellan pojkar och flickor och ifrågasätter varför eleverna endast skulle få ta del av information som rör sina egna kön.

Delvis så känner jag att det blir ju jättekonstigt för då helt plötsligt ska jag bestämma att den här eleven ska tillhöra den här gruppen och det känner inte jag mig jättebekvämt att göra. Sedan tycker jag också att det känns lite konstigt att vi skulle få olika innehåll, för jag tycker att någonting som känns viktigt med jämställdhet är att alla ska ha tillgång till lika mycket information. (Lärarstudent 1)

De beskrev också att man som lärare i sådana fall tar för givet att vissa elever kommer identifiera sig som samma kön hela sina liv, vilket kan resultera i bristande kunskaper för framtida transpersoner. En student lyfte att det är viktigt att ha kunskap om varandras kroppar eftersom alla har någon form av relation till det motsatta könet. Vidare beskrev studenten att det på så vis kan normalisera behov och öka förståelsen för kroppsliga funktioner.

Jag tänker att alla elever kommer ju att ha någon form av relation med folk av det andra könet, oavsett om det är syskon, kompis eller partner [...]. Jag tänker att det [könsseparerad undervisning] också bidrar till man/-kvinnanormen. När vi delar upp det så förstärker det bara den istället för att kanske problematisera den. (Lärarstudent 4)

Flera lärarstudenter uppgav en känsla av oro vid undervisning om hbtq+. Oroskänslan grundade sig i en rädsla över att av misstag kränka, exkludera eller peka ut elever. De lärarstudenter som uppgav att de har fått lite eller ingen utbildning om hbtq+ upplevde sig mer obekväma i att undervisa om dessa frågor än studenter som har tagit del av undervisning som berör temat. Vissa berättade att de har tagit hjälp av personliga erfarenheter av hbtq+ för att känna sig tryggare i temat. För att arbeta mer inkluderande lyfte flera lärarstudenter att man kan arbeta med sitt språkbruk. Begrepp som partner, livmoderbärare och snoppbärare lyftes som exempel i syfte att inte exkludera elever som identifierar sig som trans eller icke-binära. Lärarstudenterna beskrev även detta som ett sätt att inte förstärka traditionella föreställningar om kön. Genom att införliva ett könsneutralt ordförråd och granska sitt material kan man som lärare synliggöra skadliga normer och förhindra förstärkande av dem. Majoriteten nämnde även normkritiska diskussionsövningar och fiktiva situationer som arbetsmetod i syfte att arbeta mot traditionella föreställningar om kön. En lärarstudent belyste att det är lika viktigt att veta vad man säger som det man inte säger. Både i syfte att vara transparent med eleverna och för att inte riskera att endast normer får ta plats.

Jag tror att det är väldigt viktigt att tänka på vad man säger och vad man inte säger. [...] Väldigt mycket så att ja alla har olika definitioner av vad sex är och det kanske är bra att vara explicit med eleverna i sådant här. Typ "när jag säger det här så menar jag det här" istället för att säga bara sex. Så då tänker ju många på ett heterosexuellt penetrerande penis i vagina samlag. Ja, men säg det då! Säg ett heterosexuellt slidsamlag eller säg... alltså att man ger namn på saker för att det känns som att annars så kommer det som att bara normen är det som får ta plats och så säger man inte det som är normbrytande. Då är det bättre att vara tydlig med att nu pratar jag om den här saken och nu pratar jag om den där saken. (Lärarstudent 6)

4.2.3 Ett viktigt ämne

Vid frågan om hur lärarstudenterna känner inför att undervisa i sexualitet och relationer beskrev samtliga en lustfylld känsla. "Roligt", "peppad" och "spännande" är begrepp som studenterna

använder. Den positiva hållningen grundar sig i att de uppfattar sexualitet och relationer som ett ämne med högt elevengemang och med viktigt innehåll för elevernas liv. Att införliva dessa teman (relationer, njutning, samtycke och hbtq+) i undervisningen kan leda till positiva utfall i framtiden gällande elevernas sexuella hälsa, menar lärarstudenterna. Praktisk information som att veta vart man ska vända sig vid sexuell ohälsa till konsekvenser i ett större perspektiv gällande minskade skadliga normer och tabun samt ökad trygghet, inkludering och tolerans. Att det är ett viktigt ämne är dock inte enbart lustfyllt. En lärarstudent beskrev att det finns en obekvämheter och nervositet som orsakats av press. Lärarstudenten menade att eftersom det är ett sådant viktigt område där mycket ska inrymmas, så finns det en press att man ska lyckas.

Och det är klart att det känns nervöst på ett sätt för att det här ett så viktigt område och det finns så otroligt mycket som ja, men man vill inrymma och man vill ju verkligen lyckas med den här inkluderingen. Jag tror att det kommer ta hårt på mig om jag inte gör det.
(Lärarstudent 6)

4.3 Mötet med eleverna

Under detta tema presenteras underkategorierna: Trygga och otrygga elevgrupper, relationen till klassen och öppen dialog. I dessa kategorier beskrivs det hur lärarstudenter resonerar kring att möta olika elevgrupper och vad som avgör hur trygg man känner sig för att undervisa om olika teman. Vidare beskrivs hur relationen till eleverna och samtalsklimatet spelar en avgörande roll för hur man som lärare bidrar till en trygg miljö men också hur trygg man känner sig i att undervisa.

4.3.1 Trygga och otrygga elevgrupper

Respondenterna tillfrågades om de upplever vissa elevgrupper som mer eller mindre trygga att undervisa för om olika teman. Flera svarade att elevgruppen kan spela roll för hur trygga de känner sig i att undervisa om vissa teman. Utifrån detta beskrev lärarstudenterna elever på särskilda program som mer eller mindre trygga att undervisa för. Praktiska program som bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet samt industritekniska programmet uppgavs som mindre trygga. Medan vissa högskoleförberedande program som naturvetenskaps- och samhällsvetenskapsprogrammet beskrevs som mest trygga att undervisa för. Skälen som lyftes var lärarstudenternas föreställningar om eller erfarenhet av att dessa klasser har en stökigare och mer ”grabbig” klassrumskultur och mindre öppenhet gentemot hbtq+ och jämställdhet. I kontrast beskrevs naturvetenskaps- och samhällsprogrammens elever som mer öppna och intresserade av ämnet.

Flera av lärarstudenterna uppfattade en mer konservativ elevgrupp eller klassrum med splittrade nivåer i tolerans och öppenhet gällande hbtq+ som mindre trygga och mer utmanande. Att

diskutera detta tema uppges som problematiskt med elever som uttrycker motstånd kring hbtq+ personer, då det beskrevs som att arbeta i uppförsbacke. Vissa respondenter lyfte en orostanke över att elever med lägre tolerans och öppenhet för hbtq+ och jämställdhet kanske kan vara mer benägna till att sårå någons känslor eller hamna i konflikt. De menar att man som lärare kan behöva vara mer tydlig och bestämd gällande respekt och tolerans. Några kom till slutsatsen att undervisningen inte handlar om att ändra elevers åsikter utan snarare att ge eleverna utrymme till reflektion och lära dem att möta andras perspektiv med respekt.

Då har man i alla fall tagit ett steg att om några år kanske våga ändra på sig? För det tror jag inte att... jag tror att det kommer vara väldigt svårt att ta en grupp elever som har bestämt sig för att "vi är emot det här". Att under tre år få dem att öppet inför klassen och mig säga att "Vet du vad? Du hade rätt. Vi hade fel." det kommer inte hända. Men om man kan lära dem att så här, "Vi respekterar er. Vi lyssnar på er. Vi håller inte med er, men det är OK." Då kanske de åtminstone kan börja tänka och acceptera andra. (Lärarstudent 2)

4.3.2 Relationen till klassen

Majoriteten av respondenterna beskrev att den mest avgörande anledningen till hur trygg man kommer att känna sig inför att undervisa är relationen till eleverna. Lärarstudenterna beskrev att oavsett vilken hållning eleverna har i frågor om jämställdhet, hbtq+ och normer så spelar relationen till eleverna den mest betydande rollen. I syfte att veta hur man ska närma sig och behandla ämnet sex och relationer menar lärarstudenterna att det finns ett behov av att känna sina elever. Ett par respondenter lyfter att känslan av hur trygg man känner sig i att undervisa kan skilja sig mellan klasser. Om det är en klass som lärarstudenten är mentor för och har regelbunden kontakt med skulle undervisningen upplevas som mer trygg. Medan en klass som lärarstudenten endast träffar någon enstaka gång i veckan, och inte har samma starka relation till, skulle upplevas som mindre tryggt.

Sen så har det ju verkligen har jag märkt att det ju längre man har känt en klass innan man har det [undervisning i sex och relationer] desto bättre blir det ju. (Lärarstudent 1)

Vissa respondenter lyfter att undervisningen i sexualitet och relationer bör ske i slutet av ett läsår för att se till att man har hunnit bygga upp en så god relation som möjligt till eleverna. En lärarstudent beskrev att hen inte kan säga om det finns en elevgrupp som skulle uppfattas mindre trygg att undervisa för, på grund av att hen inte har träffat dem än.

Jag vet att när jag hade den här sex-och samlevnadskursen så hade vi ofta exemplet "Tänk om du får en klass med bara byggelever och det är bara killar och oj oj". Men jag är

inte orolig innan jag har träffat eleverna, för att det finns ingen... jag tror inte att det stämmer så. (Lärarstudent 2)

4.3.3 Öppen dialog

Samtliga respondenter betonade vikten av att kunna föra en öppen dialog mellan lärare och elev och mellan elev och elev i undervisningen. För att lyckas skapa en tillåtande och öppen miljö i klassrummet krävs ett samtalsklimat som möjliggör sådant. Ett tillåtande samtalsklimat enligt lärarstudenterna innebär att inte stänga ner konversationer, även om tankar och idéer som kan uppfattas som kontroversiella framförs. Däremot poängterades vikten av att dra gränser vid kränkande behandling och uttalanden som inte går i linje med skolans värdegrund. Det vill säga att låta eleverna diskutera men markera när elever bryter mot värdegrunden.

[...] att man från början har tydliga riktlinjer och att man med en gång som det kommer upp något [kränkande kommentarer] sätter ner foten och markerar. Sen kanske man får bli den arga stränga just den här gången. Men, jag tror det är viktigt att med en gång verkligen sätta ner foten. (Lärarstudent 5)

Flera studenter lyfte att sexualitets- och relationsundervisningen inte är avsett för debatt. Om diskussioner urartar till ett debattformat behövs det återigen markeras att syftet inte är att debattera hur människor lever sina liv. Återigen lyfts vikten av att använda diskussionsövningar, framför allt fiktiva scenarier, som arbetsmetod för att lyckas skapa ett tillåtande samtalsklimat. Sådana arbetsmetoder, menar lärarstudenterna, kan hjälpa eleverna sätta sig in i olika perspektiv utan att behöva blotta personliga erfarenheter.

Olika sätt för att föra en öppen dialog togs upp av samtliga respondenter i syfte att synliggöra vad eleverna efterfrågar i undervisningen. Exit tickets, enkäter, anonyma frågelådor och att fråga eleverna vad de vill ha nämns som sätt att synliggöra önskemålen i klassrummet. Samtliga exempel är didaktiska metoder som används för att synliggöra lärande, behov och vidareutveckling. Vidare beskriver en del av lärarstudenterna sig som delvis obekväma eller nervösa inför att undervisa i ämnet. En lärarstudent beskriver att obekvämheten bottnar i oförutsägbarhet. Det vill säga att inte vara förberedd på situationer som kan urarta vid undervisningen i sexualitet och relationer. Till exempel konflikter, spänd stämning och frågor som kan uppkomma där ens kunskaper inom området är otillräckliga.

4.4 Lärarens förhållningssätt

I det sista temat redovisas lärarperspektivet i två underkategorier: Att ha i åtanke och heltäckande undervisning. Till en början presenteras vad lärarstudenterna upplever att man som lärare behöver tänka på inför att undervisa i sex och relationer. Slutligen beskrivs vikten med att ha ett heltäckande förhållningssätt i undervisningen som lärare.

4.4.1 Att ha i åtanke

För att kunna undervisa i dessa teman behöver man som lärare ha vissa perspektiv i åtanke menar lärarstudenterna. Flera lärarstudenter berättar att det är bra att ha i åtanke hur man diskuterar. Om man är obekväm och framstår som stel när man undervisar i vissa ämnen kommer det att sätta tonen för klassen. En lärarstudent poängterar att man redan innan undervisningen ska ta reda på vad man själv upplever som obekvämt. Lärarstudenterna beskriver det som en kaskadeffekt gällande hur lärarens egna känslor kan förstärka elevernas.

Jag tycker väl att det är jätteviktigt att man är medveten om att sättet som man pratar om det kommer liksom sätta lite tonen och om jag tycker att någonting är stelt om jag tycker då kommer det ju liksom fortplanta till resten av klassen. Och också att det som jag säger kommer ju kanske kunna bygga upp någon slags norm [...]. (Lärarstudent 1)

Nummer ett [viktigt som lärare att ha i åtanke] skulle jag säga är att man själv är bekväm i det. För jag tror om man själv liksom utstrålar en osäkerhet eller verkligen blir lite generad, så blir det jobbigt för alla. (Lärarstudent 5)

Ett par lärarstudenter menar också att man som lärare behöver fundera över vad man vill diskutera och dela med sig av. Det vill säga, när är det personligt och när blir det privat, både gällande ens egna erfarenheter och elevernas. En lärarstudent beskriver att man som lärare behöver ha det klart för sig innan man undervisar vart ens gränser går. I syfte att inte riskera att bli ställd vid frågor som överskrider ens privata gränser. En annan respondent menar att man behöver ha elevernas perspektiv i åtanke. Att ta med sig att alla bär på olika erfarenheter och att vissa delar av undervisningen kan vara känsligare än andra. Återigen uppmärksammas relationen till eleverna som en viktig beståndsdel för att avgöra hur man närmar sig ett innehåll.

Sexualitets- och relationsundervisningen lyfts som ett bra tillfälle att som lärare samråda med sina kollegor. Att ta hjälp av sina kollegor eller att arbeta ämnesövergripande beskrivs som ett sätt att få syn på nya perspektiv och minska arbetsbördan. Att arbeta med sina kollegor

diskuteras även som något lustfyllt och betryggande, ett sätt att inte behöva vara ensam med att utveckla undervisningen.

4.4.2 Heltäckande undervisning

Majoriteten av respondenterna diskuterar heltäckande undervisning som viktig men utmanande. Flera beskriver att man som lärare behöver undervisa om ämnet i sin helhet, dels genom att täcka så mycket innehåll som möjligt, dels genom att koppla samman olika delar av undervisningen till en helhet. En lärare beskriver att man inte kan undervisa om bland annat njutning utan införliva vad som sker i kroppen rent biologiskt. De menar på att helhetsbilden är viktig för eleverna att få med sig, och något som man som lärare behöver reflektera kring för att det ska bli tydligt. Men att få med ett heltäckande perspektiv i undervisningen kan bli svårt, eftersom det innefattar ett mycket stort område.

Respondenterna tillfrågades att beskriva sin tolkning av varje tema i en undervisningskontext, där samtliga valde att diskutera varje tema ur ett heltäckande perspektiv. Exempelvis så begränsades inte temat relationer till att endast beröra romantiska relationer. Respondenterna tog även upp vänskapsrelationer, dåliga och bra relationer samt familjerelationer. En lärarstudent tryckte på betydelsen av att ha ett heltäckande perspektiv på undervisning för att inte bara bredda synen på sex, men för att också öka förståelsen för hur saker och ting hänger samman och för olika former av relationer, sex och lust. Lärarstudenten ger uttryck för en förhoppning om ökad acceptans, minskade normer och en positiv inverkan på hur vi behandlar samtycke i samhället.

Att ha en heltäckande undervisning tror jag är jätteviktigt. Jag tror att det bidrar jättemycket till att man inte bara breddar synen på sex men också att man skapar en bredare förståelse över hur allt det här hänger samman och hur relationer kan se olika ut. Att det finns olika former av sex, att det finns olika former utav lust och samtycke hoppas man ska få en väldigt stor påverkan. Förhoppningen är bara att det inte ska vara så mycket normer [...] Förhoppningen är verkligen att hela införlivandet av det här [teman och heltäckande undervisning] är att det ska bli en ökad inkludering, en ökad acceptans och ökad förståelse [...]. Jag tänker att den här inkluderingen blir viktigast för de elever som inte följer normen antingen kopplat till kön, kropp eller sexualitet. Att de kommer känna att de har någon form utav representation och att det motverkar känslan av att man inte hör hemma eller är annorlunda. Utan att man är en del av ett spektrum. (Lärarstudent 6)

5 Diskussion

I diskussionen kopplas resultaten av intervjuerna till frågeställningen och tidigare forskning. Diskussionen är uppdelad i tre delar med fokus på olika perspektiv: Lärarutbildningen, lärarna och elevgruppen. Slutligen presenteras vilken framtida forskning som skulle kunna vara av intresse.

5.1 Lärarutbildningens betydelse

Det som framkom under intervjuerna är att lärarutbildningen är studenternas främsta informationskälla när det gäller ämnes- och didaktikkunskaper. Innehållet i kurserna på ämneslärarprogrammet kan variera mellan lärosäten. Lärosätenas utbildningar i sexualitet och relationer kan följaktligen ge studenterna olika möjligheter till förberedelse för att undervisa inom ämnet. Under denna rubrik behandlas lärarutbildningens betydelse för respondenternas känsla av förberedelse, om studenterna känner sig förberedda, vad de saknar och vad som kan behövas från lärarutbildningen i framtiden.

5.1.1 Motsvarar utbildningens innehåll förberedelsebehovet?

De lärarstudenter som har fått utbildning i sexualitet och relationer bekräftade att de i stora drag kände sig förberedda och redo för att undervisa, till skillnad från den lärarstudent som inte hade fått någon utbildning. Respondenterna angav att vissa delar av undervisningen var särskilt givande för att känna sig förberedd, medan andra var bristande. Undervisning som rör hbtq+ och sexuell ohälsa kopplat till samtycke och relationer, uppgavs som teman som lärarstudenterna är minst förberedda att undervisa i. Anledningen till detta var otillräckliga kunskaper i hur man talar om ämnet utan att göra någon upprörd eller råka exkludera vissa personer. Olsson (2025) beskriver i kunskapsmaterialet *Den onaturliga naturen* hur ett normkritiskt förhållningsätt är viktigt för att inte riskera skapa ett ”vi mot dem”. Som lärare har man begränsad kunskap om vilka erfarenheter eleverna bär på. Ovetskapen om elevernas personliga erfarenheter tynger betydelsen av att ha ett normkritiskt förhållningssätt. Ett normkritiskt förhållningssätt kan därför hjälpa lärare att känna sig mer bekväma i att ta teman som hbtq+. Detta är viktigt både för att förebygga att elever känner sig sårade eller kränkta och för att lärare behöver förhålla sig till att elevers erfarenheter och livssituationer inte alltid är kända och därför inte bör antas. Vad behöver lärarstudenterna få hjälp med för att känna sig mer förberedda i att undervisa i dessa teman? Om problemet ligger i bristfälliga kunskaper kan det krävas att studenterna får utbildning i temat. Men, om problematiken är starkare förankrad i en rädsla av att exkludera eller kränka elever, så kan ett normkritiskt perspektiv behöva ges större plats på lärosätenas sexualitets- och relationsutbildning.

Resultaten från den här undersökningen visar att de respondenter som har tagit del av utbildning i sexualitet och relationer under sin lärarutbildning får med sig tillräckligt goda kunskaper för att uppleva sig förberedda att undervisa i ämnet. Underlaget är för litet för att kunna dra någon

slutsats gällande om utbildning på universitetet i sexualitet- och relationer är ett krav för att känna sig förberedd. Däremot kan resultatet tyda på en sådan riktning. Andersson m.fl. (2020) understryker vikten av en utbildning i ämnet för att kunna bedriva en undervisning av hög kvalitet. Det visar, i min mening, på att utbildning är ett behov hos biologilärarstudenter för att kunna undervisa elever i dessa teman på ett tämligen gott sätt. Detta fastställs mer när studenterna beskriver en oro för att undervisa i vissa teman, exempelvis hbtq+, på grund av utbildningen inte motsvarat innehållsbehovet. Forskning som inkluderar fler lärosäten och studenter skulle vara relevant för att undersöka om detta gäller generellt på svenska lärarutbildningar.

5.1.2 Praktisk erfarenhet kontra teoretiskt innehåll

Majoriteten av lärarstudenterna uppgav ett behov av mer erfarenhet i att undervisa i sexualitet och relationer, oavsett om de hade fått utbildning i ämnet eller inte. Den lärarstudent som hade fått både utbildning och praktisk erfarenhet uppgav att båda delar behövdes för att hen skulle uppfatta sig som mycket förberedd. Hen understryker dock att den praktiska erfarenheten var mest betydelsefull för känslan av förberedelse. De lärarstudenter som inte tidigare hade undervisat i ämnet menade att det som de saknade mest från utbildningen är praktisk erfarenhet. För att lärarstudenterna ska känna sig mer förberedda skulle lärosätena kunna införa kurser om sexualitet och relationer med praktiskt innehåll. Andersson m.fl. (2020) föreslår att lärarutbildningarna inför examensmål som både omfattar studenternas kunskaper om sexualitet och relationer och deras förmåga att undervisa i ämnet. Men att lyckas införa praktik kan bli ett systematiskt problem, framför allt om det innebär undervisning med verkliga elever, som några av respondenterna uttryckte önskemål om i intervjuerna. Det kan uppstå stora krav på planering för att lyckas genomföra en sådan situation.

Med det sagt finns andra potentiella lösningar. En tänkbar metod för att inkorporera praktiska moment inom sexualitet och relationer är genom att införa kurskrav på den verksamhetsförlagda utbildningen, exempelvis att ett av de undervisningsmoment som studenten självständigt håller ska täcka sexualitet, samtycke och relationer. En annan tänkbar metod är att införliva uppgifter i utbildningen där studenter får genomföra undervisning med sina kurskamrater som elever. Om studenterna tillåts pröva undervisningsmaterial kan de få chans till reflektion gällande hur de kan inkludera teman som verkar svåra, som hbtq+ och sexuell ohälsa. Eftersom sexualitet, samtycke och relationer finns som krav i läroplanen (Gy25, 2023) har egentligen samtliga lärare, oavsett ämne, ett ansvar att undervisa i det. Alltså borde lärosätena erbjuda utbildning i ämnet för alla lärarstudenter, möjligtvis som del av den utbildningsvetenskapliga kärnan. Detta borde, enligt min mening, möjliggöra införlivande av olika perspektiv på sex, samtycke och relationer som kanske resulterar i en mer heltäckande undervisning. Det är dock viktigt att komma ihåg att det kan vara svårt för nyexaminerade lärare att känna sig fullt förberedda innan de faktiskt fått praktisera yrket.

5.2 Lärarens betydelse

Läraren har en avgörande roll för hur undervisningen genomförs. Det centrala innehållet för varje ämne slår fast vad som ska ingå i undervisningen, men omfattningen och undervisningsupplägget styrs av läraren. Lärarens inställning till ämnesområdet sexualitet, samtycke och relationer är därför viktig. I detta avsnitt lyfts lärarperspektivet i undervisningen av sexualitet, samtycke och relationer. Lärarstudenternas känslor inför undervisningen, deras tankar om inkluderingsarbete och hur de tycker att en verksam lärare bör agera i klassrummet diskuteras i förhållande till forskning och de teman som eleverna efterfrågar.

5.2.1 Vad känner lärarstudenterna?

Samtliga lärarstudenter gav uttryck för en stark vilja och förhoppning om att kunna bedriva sexualitets- och relationsundervisning som möter det eleverna efterfrågar. De uppgav att de vill inkludera alla teman som efterfrågas av eleverna (heltäckande undervisning, relationer, njutning, samtycke och hbtq+) och undervisa med ett heltäckande förhållningssätt. Samtidigt upplever de osäkerhet inför att samtala om vissa ämnen. Ämnen som uppfattas som mer biologiskt förankrade med tydliga rätt och fel beskrevs som lättare och mer bekvämt att undervisa i. Exempel på biologiska ämnen var: Anatomi, fortplantning, könssjukdomar och preventivmedel. Teman som hbtq+, relationer och njutning uppfattas som mer öppna, breda och tolkningsbara och därmed svårare att diskutera. Ah-King (2025) belyser hur biologi ofta felaktigt uppfattas som objektivt och "svartvitt". Genom exemplet med ägg och spermie visar hon hur naturvetenskaplig forskning präglats av traditionella könsroller, där spermier beskrivits som aktiva och ägg som passiva. Detta ledde till ett ensidigt forskningsfokus på spermien, tills man insåg att äggets egna enzymer är avgörande. Ah-King kritiserar idén om vetenskaplig objektivitet och menar att kunskap formas i en kulturell kontext. Våra föreställningar om genus påverkar hur vi studerar organismer och deras beteenden. Det jag vill säga med detta är att biologiska teman har införlivats som rakt och enkelt, eller "svartvitt" som vissa respondenter beskriver det. Många tar för givet att det som beskrivs i biologiska termer är en objektiv sanning, men i verkligheten är det inte alltid fallet. Förslagsvis kan utbildningarna medverka i denna aspekt genom att granska biologikursernas innehåll utifrån kulturella värderingar och tydliggöra att biologi är inte alltid en objektiv sanning.

Samtliga respondenter uttryckte att de kände positiva känslor inför att undervisa i ämnet. Som tidigare nämnts uppfattar studenterna sexualitet och relationer som ett extra viktigt ämnesområde eftersom det är så närvarande i människors liv. Vidare uppgav de att ett högt elevengagemang för ämnet gör det tilltalande att undervisa i. De lyfte även negativa känslor som oro och att det kändes obekvämt. I en enkätundersökning från RFSU (2023) beskriver lärarstudenter att sexualundervisning är roligt och betydelsefullt men det kommer med svårigheter. Så som känslan av oro. En oro för att konflikter eller kränkande behandling ska uppstå. Respondenterna svarade alltså likt de 787 (602 som svarade på samtliga frågor) lärarstudenter som deltog i RFSU:s enkätundersökning. Som tidigare nämnt beskrev en del respondenter inte sig förberedda för att ta diskussioner som handlar om sexuell ohälsa, vilket i

denna mening innebär våld i nära relationer, sexuella övergrepp och könsstämpning. Denna oro upplevdes även av enkätdeltagarna. Där lyftes det som en oro över att de saknar tillräcklig kompetens för att hantera frågor gällande sexuella övergrepp (RFSU, 2023).

5.2.2 Inkludering

Samtliga lärarstudenter beskrev hur de vill arbeta inkluderande i undervisningen. De lyfte också konsekvenser av att inte ha ett inkluderande förhållningssätt, exempelvis genom att bedriva könsseparerad undervisning eller undervisning som förstärker traditionella föreställningar om kön. Som tidigare nämnt lyfter eleverna kritik mot sådana undervisningsmetoder (Walker m.fl., 2023; Lucero, m.fl., 2020; Le Mat, 2017). Det innebär att lärarstudenterna möter eleverna i den aspekten. De beskrev också att man som lärare inte vet vilka erfarenheter som eleverna bär på och därför är det viktigt hur man närmar sig känslomässigt laddade ämnen. Detta kan förstås som en medvetenhet om att könsuppdelning kan riskera att bidra till könsnormer. I Gy25 (2023) beskrivs det att skolan ska arbeta normkritiskt för att inte förstärka de föreställningar om vad som anses som manligt eller kvinnligt. Det nämns också att utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Alla lärare i skolans verksamhet har detta ansvar (Gy11, 2011; Gy25; 2023). Normkritisk pedagogik bidrar således till studenternas resonemang och synliggör de könsnormer som riskerar att upprätthållas. Som tidigare nämnt uttryckte en del lärarstudenter att de känner en oro för att undervisa i temat hbtq+. Detta bottnade mestadels i en rädsla för att säga fel, vilket kan leda till sårade eller exkluderade elever. Respondenternas oro för att säga fel kan förstås genom normkritisk pedagogik. Att vara normkritisk innebär en medvetenhet om rådande normer (Skolverket, 2022). Istället för att vara tecken på bristande kompetens i hbtq+ frågor kan oron vara en indikation på att de är medvetna om att undervisningen kan bidra till ökade normer. Att lärarstudenterna är normmedvetna kan därmed ligga till svars för vara de upplever vissa teman som mer riskfyllda än andra.

Lärarstudenterna beskrev sexualitets- och relationsundervisningen som viktigt bland annat eftersom det har stor relevans i elevernas liv. Folkhälsomyndigheten (2025) skriver att personer som identifierar sig som hbtq+ i allmänhet lider av högre psykisk, fysisk och sexuell ohälsa. Ohälsan beror delvis på minoritetsstress, vilket innebär risken av att ständigt bli ifrågasatt, avvisad, negativt bemött, trakasserad, diskriminerad eller utsatt för våld. Gymnasieskolans läroplan (Gy25, 2023) lyfter att ingen elev ska utsättas för diskriminering på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck, eller sexuell läggning, vilket även slås fast i diskrimineringslagstiftningen (SFS 2008:567). Denna skrivning kan agera förebyggande mot minoritetsstress hos hbtq-personer. Flera lärarstudenter ger exempel på hur man kan arbeta inkluderande, till exempel att granska sitt material och sitt språkbruk. Att som lärare notera vad man säger och vad man inte säger samt införliva ett könsneutralt ordförråd.

5.2.3 Hur ska lärare vara?

Elever efterfrågar lärare som inte är generade, obekväma eller pinsamma när de undervisar i sex och relationer (Ezer m.fl., 2019; Walker m.fl., 2023). En del elever önskar att externa

specialister, som sexualupplysare och barnmorskor, undervisar i ämnet (Aistle m.fl., 2021; Walker m.fl., 2023). Likt eleverna uttryckte lärarstudenterna att lärare behöver vara trygga och bekväma när de undervisar för att inte riskera överföra sina egna negativa känslor till eleverna. Däremot skilde sig lärarstudenternas och en del av elevernas åsikter sig åt om hur nära relation den som undervisar ska ha till klassen. Majoriteten av lärarstudenterna lyfte relationen till eleverna som den viktigaste faktorn för att ge klassen en god undervisning. Relationen till eleverna lyftes som ett sätt att veta hur man ska ta i olika delar av undervisning så att det blir tillgängligt och väl undervisat för alla, oavsett vilken jargong eller kultur som råder i klassrummet. Visserligen lyfte en del elever att de vill ha sin egen lärare som undervisare, men en stor del önskade en person som de inte har samma relation till men som bär på mycket kunskap (Aistle m.fl., 2021; Walker m.fl., 2023).

I detta avseende är lärarstudenterna och eleverna något tudelade, men de är överens om att den som undervisar behöver ha goda kunskaper i ämnet. Likt eleverna beskrev respondenterna att de uppskattade eller hade önskat besök av externa specialister under sin egen utbildning. Att ha externa specialister som utbildare innebär hög ämneskompetens och kunskap om hur man förmedlar information på ett effektivt och tryggt sätt. Skolorna har möjligheten att bjuda in specialister i den mån sådan personal finns tillgänglig, men i slutändan är det den huvudsakliga läraren som är ansvarig för undervisningen. Att flera elever vill ha utomstående personer bottnar möjligtvis i önskan om att ha en utbildare som är kunnig och trygg. Från intervjuerna uppfattas det som att studenterna vill vara kunniga och trygga lärare. Det finns alltså en önskan från båda håll att undervisningen bedrivs på ett tryggt och kompetent sätt. Kan man möta elevernas efterfrågan genom att se till att lärare är kompetenta inom ämnet, både teoretiskt och didaktiskt? Försvinner eller minskar i så fall önskemålet om externa specialister? Följaktligen väcks frågan om hur vi ser till att lärare anammar dessa egenskaper. Är det genom erfarenhet som lärare erövrar dessa egenskaper, eller är det utbildning? Om det är sistnämnda skulle ett alternativ kunna vara att skolorna erbjuder kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling. Att lärare erbjuds kompetensutveckling inom fältet ansvarar rektor eller huvudman för (Skolverket, 2026b) På så vis kan lärare även ta del av ny relevant forskning och beprövade metoder.

Både lärarstudenterna och eleverna vill ha ett heltäckande perspektiv i undervisningen (Walker m.fl., 2023). Lärarstudenterna lyfte det som viktigt för att se till att eleverna får en helhetsbild och förstår att saker och ting hänger ihop och inget innehåll är isolerat från det andra. Att ha ett heltäckande perspektiv i undervisningen ger inte bara ett brett innehåll utan också en undervisning som är hälsofrämjande (UNESCO, 2024; WHO, 2023). Skolverket (2026a) skriver om hur sexualitet, samtycke och relationer ska ha ett hälsofrämjande perspektiv och att alla lärare på skolan bör bidra för att uppnå en heltäckande undervisning. Även respondenterna lyfte fördelen med att arbeta ämnesövergripande med sina kollegor i undervisningen. Både för att inte vara själv i undervisningen och för att få syn på nya perspektiv, alltså göra undervisningen mer heltäckande. Respondenterna i denna undersökning möter alltså elevernas efterfrågan såväl som Skolverkets i denna aspekt.

5.3 Elevgruppens betydelse

Lärarstudenterna i den här studien upplever sig mer eller mindre trygga att undervisa för olika elevgrupper. Detta hängde samman med uppfattningar om hur öppna olika elevgrupper är samt vilken jargong och klassrumskultur som råder. Utifrån detta upplevde lärarstudenterna det mest utmanande att diskutera frågor kopplade till hbtq+ och jämställdhet på praktiska gymnasieprogram. Nedanför diskuteras resultatet relaterat till forskning.

5.3.1 Att undervisa för olika gymnasiala program

Majoriteten av alla respondenter beskrev det som potentiellt mer utmanande att undervisa på vissa yrkesförberedande program på grund av den jargong och klassrumskultur respondenterna upplever existerar där. Temat som många diskuterade i förhållande till detta argument var hbtq+ och värderingar kopplat till jämställdhet och allas lika värde. De program som lyftes som mer utmanade var bygg- och anläggningsprogrammet, el- och energiprogrammet, VVS- och fastighetsprogrammet samt industritekniska programmet. Gemensamt har dessa program att de är yrkesförberedande och att de är mansdominerade. Samtliga program har en könsfördelning där mer än 85 % av eleverna är killar (Skolverket, 2024). Forum för levande historier (2026) kartläggning av ungas attityder mot minoritetsgrupper visar att toleransen för hbtq-personer har sjunkit mest av alla undersökta minoritetsgrupper. Studien visar att killar och personer som läser på yrkesförberedande program har lägre tolerans gentemot minoritetsgrupper. Att lärarstudenterna uppger att de känner sig mer oroad över att undervisa för denna grupp i hbtq-frågor och jämställdhet har således belägg. Det går däremot inte att bevisa att kränkande kommentarer eller yttranden som strider mot värdegrunden är mer benägna att uppstå i dessa grupper. Lärarstudenterna sa inte uttryckligen att de är mer oroliga för att undervisa för just killar på yrkesförberedande gymnasielinjer, men detta kan uttolkas på grund av de exempel på linjer som de lyfte.

Lärarstudenterna menade också att de känner sig mer trygga i att undervisa på högskoleförberedande program, i synnerhet naturvetenskaps- och samhällsvetenskapsprogrammet. Till skillnad från de yrkesförberedande programmen som tidigare nämns, så ser könsfördelningen annorlunda ut. Naturvetenskapsprogrammet visar på en jämnare fördelning mellan könen (43% killar 57% tjejer) medan samhällsvetenskapsprogrammet är kvinnodominerat (29% killar 71% tjejer) (Skolverket, 2024). Enligt forum för levande historia (2026) är tjejer och elever på högskoleförberedande program i allmänhet mer toleranta mot minoriteter. När lärarstudenterna beskrev varför de uppfattar det som tryggare att undervisa för dessa grupper beskrev de dessa program som mer öppna och tillåtande. Yrkesförberedande linjer som är kvinnodominerade, exempelvis barn och fritid (28% killar 72% tjejer), hotell och turism (13% killar 87% tjejer), vård och omsorg (11% killar 89% tjejer) samt frisör- och stylistprogrammet (5% killar 95% tjejer) (Skolverket, 2024) lyftes däremot inte som exempel på tryggare eller otryggare program.

Känslan respondenterna beskrev gällande elevers tolerans i hbtq+ frågor och jämställdhet har alltså belägg i forskning, däremot kan man problematisera deras bild de olika gymnasieprogrammen. Forum för levande historia (2026) fann även att attityderna skiljer sig mellan unga som bor nära eller i storstäder och unga som bor i mindre städer eller på landsbygden. Elever som bor nära eller i storstäder har en mer positiv attityd, medan elever på landsbygden eller i mindre städer har en mer negativ. Elever i områden med svåra socioekonomiska förhållanden har mer negativ attityd än elever i områden med goda socioekonomiska förhållanden. Fler faktorer än gymnasieprogram och kön kan alltså påverka attityden som elever har mot hbtq-personer. Vilken bild som respondenterna har av hur en klass på naturvetenskapsprogrammet är tillfrågades inte, och går därför inte heller att klargöra. Men, det råder föreställningar utifrån egna erfarenheter som påverkar bilden av hur elever på ett visst program ter sig. Om bilden av en naturvetenskapsklass är av en skola som befinner sig i en storstad, i ett socioekonomiskt gott område tenderar fördomen att troligtvis stämma utifrån statistiken. Men om klassen istället befinner sig i ett socioekonomiskt utmanat område eller på landsbygden kan andra förutsättningar sannolikt spela en roll för elevernas attityder.

5.3.2 Öppen dialog och gränssättning

Det finns som tidigare nämnts en negativ trend gällande ungas tolerans och öppenhet mot hbtq-personer och jämställdhet (Folkhälsomyndigheten, 2023; Forum för levande historia, 2026). De flesta unga har en progressiv och tolerant syn på minoriteter men fler uppger sig vara konservativa gällande dessa frågor i jämförelse med 2013 års undersökning från Forum för levande historia. Flera av respondenterna i den här studien förklarade att de känner sig mindre trygga i att undervisa för en mer konservativ elevgrupp eller en grupp med blandade åsikter och attityder än en progressiv elevgrupp. Anledningen till detta beskrevs både som en oro för att dessa elever möjligtvis är mer benägna att yttra kränkande kommentarer, och för att man som lärare kan behöva arbeta i uppförsbacke gällande läroplanens uppdrag om allas lika värde och motverkade av diskriminering och kränkande behandling (Gy25, 2023). Respondenterna uppfattade det som särskilt problematiskt att undervisa om hbtq+ med en sådan grupp. Flera beskrev att de vill bedriva en undervisning som främjar ett tryggt och tillåtande klassrumsklimat genom öppen dialog. Att man som lärare inte ska stänga ner konversationer eller frågor även om de kan uppfattas som kontroversiella. De uttryckte också att det är viktigt med gränser och att markera när elever går över gränserna för att motarbeta kränkande behandling. Samtliga lärarstudenter lyfte hur viktigt det är att markera vid kränkande behandling eller yttranden som inte går i linje med skolans värdegrund. Men när går ett kontroversiellt uttalande över gränsen och blir kränkande? När ska man som lärare intressera sig och ifrågasätta och när ska man sätta ner foten? Skolinspektionen (2022) skriver i en granskning att lärare ofta väljer bort diskussionsfrågor som tar upp kontroversiella frågor, i syfte att undvika konflikt och motsättningar elever sinsemellan. Vidare beskrivs det som vanligt att elever inte vågar öppna diskutera deras åsikter inför klassen på grund av normbildning, konsensuskultur och upplevd otrygghet. Flera respondenter lyfter didaktiska metoder som diskussionsövningar med fiktiva scenarier för att göra sexualundervisningen till en plats för diskussion och tolerans, snarare än ett utrymme för debatt. Dessa studenter markerade att syftet med sexualitet, samtycke och

relationer inte är att debattera människors sätt att leva. Diskussionsövningar med fiktiva scenarier möjliggör för eleverna att diskutera situationer och utforska olika perspektiv separerat från sina personliga erfarenheter. Med detta sagt har alltså lärarstudenterna en idé gällande hur de vill skapa ett klassrum som är tillåtande och öppet.

5.4 Framtida forskning

Både lärarstudenterna och elever vill att de som undervisar om sexualitet och relationer ska vara trygga och kompetenta. Oavsett om undervisningen genomförs av verksamma lärare eller externa specialister önskas utbildare som är kunniga och kan förmedla information på ett sakligt och lugnt sätt. Detta framkommer från Ezer m.fl. (2019), Walker m.fl. (2023) och från detta arbete. Vad är det som gör en utbildare trygg och kompetent? Är det egenskaper som kan tränas upp, något man får av erfarenhet eller genom utbildning? Dessa frågor skulle vara en intressant ingång till framtida forskning i syfte att bidra till mer förberedda och trygga lärare.

Temat hbtq+ lyftes vid flera tillfällen som utmanande eller obekvämt att undervisa i, främst på grund av att man är rädd för att sår eller exkludera elever. Samtidigt visar forskning att ett ökande antal elever har en negativ inställning till hbtq-personer (Forum för levande historia, 2026; Folkhälsomyndigheten, 2023; SOM-institutet, 2025). Framtida forskning gällande vad det är som gör att den negativa trenden växer och hur man som lärare ska möta motståndet är högst relevant. I synnerhet för att yrkesverksamma lärare och lärarstudenter ska få ökad kunskap och förståelse för hur man ska agera för att följa skolans värdegrundsuppdrag.

Flera lärarstudenter angav att de kände sig tillräckligt förberedda för att undervisa i sexualitet och relationer. Samtliga som beskrev sig som förberedda hade fått utbildning i ämnet på sitt lärosäte. En lärarstudent beskrev sig som oförberedd och denna student hade inte heller fått någon utbildning i sexualitet och relationer under lärarutbildningen. Det hade varit intressant att undersöka i större skala i vilken mån lärarstudenter får utbildning inom sexualitet och relationer och hur utbildningens innehåll påverkar studenternas känsla av förberedelse.

5.5 Metoddiskussion

I genomförandet av intervjustudien gjordes vissa val utifrån vad som skulle undersökas och vilka förutsättningar som fanns. Det viktigaste är att upprätthålla studiens *validitet* och *reliabilitet*. Validitet innebär ”att man studerar det man avser att studera” (Hallin & Helin, 2018, s. 88) och reliabilitet är ett begrepp som beskriver att det som studeras görs på ett rättssäkert sätt (Hallin & Helin, 2018). Eftersom studiens urval är biologilärarstudenter som läser med inriktning mot gymnasiet, studerar sin sista termin och befinner sig i olika delar av landet kan urvalet anses representativt för att studera biologilärarstudenters känslor, tankar och nivå av förberedelse generellt. Intervjufrågorna konstruerades på ett sådant vis att svaren ska kunna ge ett resultat som relaterar till frågeställningen. En faktor som skulle kunna påverka arbetets validitet är det bekvämlighetsurval som gjordes av två respondenter i min närhet som valdes på

grund av begränsat intresse för att delta i intervjustudien. För att kunna uppnå mättnad innehållsmässigt gjordes valet att inkorporera dessa studenter. Det som talar för valet är att få så många deltagare och så god spridning mellan lärosäten som möjligt, vilket jag upplever överväger nackdelen med att det finns en relation till två deltagare. Trots min insyn i deras studiegång och redan befintliga förståelse av deras känslor, väger argumentet för att låta dessa respondenter delta tyngre än att avstå. Jag anser att validiteten inte påverkas tillräckligt negativt av detta val. En annan aspekt som skulle kunna bestrida studiens validitet var hur jag fick tag på respondenterna. Genom att kontakta ansvariga på olika lärosäten kunde frivilliga personer delta i intervjun. Det går därför att argumentera för att urvalet möjligtvis inte är helt representativt, eftersom respondenterna kanske har ett större engagemang för ämnet. Således kan det påverka resultatet för hur de känner för att undervisa i sexualitet, samtycke och relationer. Samtidigt kan även en engagerad person uppleva olika känslor och grader av förberedelse, vilket jag tycker minimerar risken för låg validitet.

För att uppnå reliabilitet i en studie krävs det att den genomförs korrekt. Exempel på hur man uppnår reliabilitet är att genomföra intervjuerna på ett likartat och konsekvent sätt. Omgivande faktorer ska inte kunna påverka informanternas svar och den som intervjuar behöver vara opartisk (Hallin & Helin, 2018). Reliabiliteten kan till viss del ha påverkats negativt av att de studenter som befann sig i närheten intervjuades fysiskt och övriga intervjuades digitalt via Zoom. För att se till att samtliga intervjuer inte påverkades av för mycket omgivande faktorer gjordes följaktligen valet att jag skulle antingen befinna sig fysiskt i grupprum eller ostört i hemmet. Rummen var avskilda för respondenternas trygghet och för att de ska känna sig bekväma att tala öppet och isolerade från omljud, för att slippa buller och ljud som kan både störa intervjun och inspelningen. Även de digitala intervjuerna befann sig i liknande miljöer av samma anledning. För att respondenterna inte ska känna sig avlyssnad av obehöriga användes hörlurar. Hallin och Helin (2018) skriver om digitala intervjuer som positivt i den bemärkelse att den som intervjuas både kan höras och synas vilket tillåter ökade möjligheter att uppfatta reaktioner. Reaktioner kan spela roll för hur ett svar uppfattas vilket ger ytterligare lager i intervjun. Digitala intervjuer skapar också en närvaro i rummet som efterliknar en fysisk. Det som talar emot det digitala formatet är de risker relaterat till nätverksuppkoppling och synkning av bild och ljud. Dessutom kan man som intervjuare inte styra vart respondenten själv befinner sig, således kan respondenten störas av omgivande faktorer på sin ända och möjligtvis göra annat under stunden (Hallin & Helin, 2018). I detta fall skulle intervjuens reliabilitet kunna störas eftersom jag med misstag förbisåg att delge informationen om att de bör befinna sig på en ostörd plats. Lyckligtvis gjorde lärarstudenterna ett eget medvetet val som resulterade i att de befann sig ostört. Sammantaget uppfattar jag inte blandningen av fysisk eller digital metod som avgörande för att sänka studiens reliabilitet. Förutom detta skulle min vänskapsrelation till deltagarna kunna ha påverkat resultatet. Å ena sidan skulle relationen till respondenterna kunna ha haft en negativ inverkan, i den bemärkelsen att de kanske inte kände sig fullt bekväma med att tala helt öppet. Å andra sidan kan resultatet också ha påverkats positivt, eftersom respondenterna kan ha känt sig tryggare än om de hade intervjuats av en främling

Slutligen kan analysmetoden, en tematisk analys, påverka hur resultatet tolkades och sedan presenterades. Som tidigare nämnt utgår den tematiska analysen från att just skribenten transkriberar, läser in materialet, hittar koder som sedan blir teman med underkategorier (Hallin & Helin, 2018). Vad skribenten uppfattar som intressant har därför betydelse för urval och tolkning av materialet, eftersom det är skribentens subjektiva uppfattning om vad som anses som relevant i förhållande till frågeställningen.

6 Slutsats

Den här intervjustudien visar att snart examinerade biologilärarstudenter i stor utsträckning upplever sig förberedda att undervisa i sexualitet och relationer, särskilt om de har tagit del av utbildning inom området. Samtidigt framträder ett tydligt behov av mer praktisk erfarenhet, då undervisningserfarenhet upplevs som avgörande för känslan av trygghet och förberedelse. Teman som relationer, samtycke och hbtq+, särskilt våld i nära relationer, transidentitet och asexualitet, upplevdes som mer utmanande än biologiskt förankrade delar av undervisningen.

Lärarstudenterna beskrev övervägande positiva känslor inför sexualundervisning och såg ämnet som engagerande, relevant och betydelsefullt för elevernas liv. Samtidigt uttrycktes oro kopplad till risken att såra eller exkludera elever, framför allt inom teman som uppfattas som tolkningsbara och utan tydliga rätt eller fel. Undervisningen i sexualitet och relationer kan därmed förstås som ett område präglad av både motivation och osäkerhet.

Vidare visar studien att vissa elevgrupper och gymnasieprogram upplevs som mer utmanande att undervisa på, särskilt där lärarstudenterna uppfattar att det finns konservativa attityder eller normer kring jämställdhet och hbtq+. Avgörande för trygghet i undervisningen var dock inte elevgruppen i sig, utan relationen mellan lärare och elever. En god relation, öppen dialog och tydlig värdegrundsanknytning beskrevs som centrala förutsättningar för en trygg och inkluderande undervisning.

Slutligen pekar resultaten på att lärarstudenter och elever är överens om vikten av en heltäckande undervisning som inkluderar de teman elever efterfrågar och som kan bidra till ökad inkludering, normmedvetenhet och en bredare förståelse av sexualitet, identitet och relationer.

7 Referenslista

Ah-King, M. (2025). Vad har genus med biologi att göra?. I H, Olsson (Red.), *Den onaturliga naturen. Ett kunskapsmaterial om sexualitet och kön för lärare i naturorienterande ämnen på grundskolan och gymnasiet* (s. 66-71). RFSU

Alvehus, J. (2024). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Liber.

Andersson, I., Liljefors Persson, B., & Olsson, H. (2020). *Kunskapsområdet sexualitet och samlevnad i lärarutbildningen: en kartläggning av kursplaner och resonemang kring innehåll. [Elektronisk resurs]*. RFSU & Malmö universitet. Hämtad från:
<https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1591280/FULLTEXT01.pdf>

Baams, L., Dubas, J., & van Aken, M. (2017). Comprehensive Sexuality Education as a Longitudinal Predictor of LGBTQ Name-Calling and Perceived Willingness to Intervene in School. *Journal of Youth & Adolescence*, 46(5), 931–942. <https://doi.org/10.1007/s10964-017-0638-z>

Biologi [kursplan]. (2022). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=907561864%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRBIO01%26tos%3Dgr&sv>

Biologi [ämnesplan]. (2023). Skolverket.
<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/program-och-amnen-i-gymnasieskolan/hitta-program-och-amnen-i-gymnasieskolan-gy25/hitta-program-och-amnen-i-gymnasieskolan-gy25/search/subjects/BIOG?v=1#BIOG>

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Gleerups.

Eriksson, T. Nilsson, A. (2013). Sex- och samlevnadsundervisning i gymnasieskolan (Stödmaterial). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65a5c5/1553964946054/pdf3012.pdf>

Folkhälsomyndigheten. (2025). *Om hälsan bland hbtqi-personer*. Hämtat den 15/5/26 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/vara-amnesomraden/hbtqi/om-halsan-bland-hbtqi-personer/>

Folkhälsomyndigheten. (2023). *Ungas hälsa, relationer och sexliv – Resultat från UngKAB23*. Hämtat från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/u/ungas-halsa-relationer-och-sexliv-resultat-fran-ungkab23/?pub=141028>

Forum för levande historia. (2013). *Tid för tolerans – en studie om vad skolelever i Sverige tycker om varandra och samhället i stort*. <https://www.levandehistoria.se/wp-content/uploads/2022/12/Tid-for-tolerans-rapport.pdf>

Forum för levande historia. (2026). *Unga tycker om andra – en studie av skolelevers attityder, tillit och utsatthet*. <https://www.levandehistoria.se/wp-content/uploads/2026/02/Unga-tycker-om-andra.pdf>

Göransson, A-L. (2024). Ny ämnesplan i biologi för det ämnesutformade gymnasiet. Bilagan, 14-15. https://bioresurs.uu.se/wp-content/uploads/2024/06/bilagan2024_2.pdf

Göteborgs universitet. (2024). *Personuppgifter inom studierna*. Hämtat 18/5/26 från <https://studentportal.gu.se/dina-studier/rattigheter-och-skyldigheter/personuppgifter-inom-studierna?>

Hallin, A., & Helin, J. (2018). *Intervjuer*. Studentlitteratur.

Henriksson, A., & Odh, E. (2024). *Undervisningsglappet inom sexualitet och relationer. Elevers önskemål och undervisningens innehåll* [Examensarbete, Göteborgs universitet]. Gothenburg University Publications Electronic Archive. <https://gupea.ub.gu.se/items/5da187e6-4735-4e67-9d76-94b3bd2837aa>

Kedzior, S. G., Calabretto, H., Drummond, H., Oswald, T. K., Lassi, Z. S., Moore, V. M., & Rumbold, A. (2022). Student perspectives on a state-wide relationships and sexual health programme in South Australian schools, 2006–2017. *Sex Education*, 22(4), 465–480. <https://doi.org/10.1080/14681811.2021.1954897>

Larkin, J., Flicker, S., Flynn, S., Layne, C., Schwartz, A., Travers, R., Pole, J., & Guta, A. (2017). The Ontario Sexual Health Education Update: Perspectives from the Toronto Teen Survey (TTS) Youth. *Canadian Journal of Education / Revue Canadienne de l'Éducation*, 40(2), 1–24.

Le Mat, M. L. J. (2017). (S)exclusion in the sexuality education classroom: Young people on gender and power relations. *Sex Education*, 17(4), 413–424.
<https://doi.org/10.1080/14681811.2017.1301252>

Lindgren, A. L., & Backman-Prytz, S. (2025). *Samhällets sak att sköta. Historiska perspektiv på skolans sexualundervisning*. Nordic Academic Press.

Lindqvist, S. (2023). *Prata sex!: Hälsofrämjande samtal med skolungdomar* (Första upplagan). Gothia kompetens.

Lucero, J. E., Hanafi, S. L., Emerson, A. D., Rodriguez, K. I., Davalos, L., & Grinnell, L. (2020). Sexual Health and Sexual Health Education: Contemporary Perceptions and Concerns of Young Adults Within the Millennial Population Cohort. *American Journal of Sexuality Education*, 15(4), 476–490. <https://doi.org/10.1080/15546128.2020.1832008>

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. (2022). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

Läroplan för gymnasieskolan. (2011). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gyl1-for-gymnasieskolan>

Läroplan för gymnasieskolan. (2023). Skolverket.

https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-gy25-for-gymnasieskolan/curriculum/LGY2025?schoolType=GY&typeOfSyllabus=COURSE_SYLLABUS×pan=LATEST

Marshall, S. A., Hudson, H. K., & Stigar, L. V. (2020). Perceptions of a School-Based Sexuality Education Curriculum: Findings from Focus Groups with Parents and Teens in a Southern State. *Health Educator*, 52(1), 37–51.

Naturkunskap [ämneshplan]. (2023). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/program-och-amnen-i-gymnasieskolan/hitta-program-och-amnen-i-gymnasieskolan-gy25/hitta-program-och-amnen-i-gymnasieskolan-gy25/search/subjects/NATU?v=1#NATU>

Olsson, H. (2025). Skolan bäst enligt eleverna. Sexualitet, samtycke och relationer – ett kunskapsområde. I H. Olsson (Red.) *Ett kunskapsmaterial om sexualitet och kön för lärare i naturorienterande ämnen på grundskolan och gymnasiet*. RFSU (s. 3-9). RFSU.

<https://rfsu.shop.strd.se/ftp/files/DEN-ONATURLIGA-NATUREN250818.pdf>

Regeringskansliet. (2023). Nya ämnesplaner för gymnasieskolan med fokus på

ämneskunskaper. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/12/nya-amnesplaner-for-gymnasieskolan-med-fokus-pa-amneskunskaper/>

RFSU. (2023). *Roligt och viktigt – men svår. En sammanställning av RFSU:s enkätundersökning av lärarutbildares och lärarstudenters behov och önskemål för kunskapsområdet identitet, sexualitet och relationer*. [pdf]

<https://rfsu.shop.strd.se/ftp/files/19299.pdf>

Roberts, C., Shiman, L. J., Dowling, E. A., Tantay, L., Masdea, J., Pierre, J., Lomax, D., & Bedell, J. (2020). LGBTQ+ students of colour and their experiences and needs in sexual health education: "You belong here just as everybody else". *Sex Education*, 20(3), 267–282.

<https://doi.org/10.1080/14681811.2019.1648248>

Rodriguez, D., Rueda, H. A., Hoffman, S., & Gutierrez, B. (2023). Mexican Middle Schoolers' Questions on Sexuality and Dating Relationships: A Descriptive Qualitative Analysis. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 40(5), 685–694.

<https://doi.org/10.1007/s10560-021-00811-7>

SFS 1962:700. Brottsbalk. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700/#top

SFS 2008:567. Diskrimineringslag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/

SFS 2010:800. Skollag. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/

Sill, J. M. (2023). "I wouldn't have ever known, if it wasn't for porn" – LGBT+ university students' experiences of sex and relationships education, a retrospective exploration. *Sex Education*, 23(4), 379–392. <https://doi.org/10.1080/14681811.2022.2036604>

Skolinspektionen. (2022). *Skolans hantering av kontroversiella frågor i undervisningen. Inriktning samhällskunskap och biologi i årskurs 8 och 9.*

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2022/kontroversiella-fragor/overgripande-rapport-kontroversiella-fragor-i-undervisningen.pdf>

Skolverket. (2022). *Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda. Hur skolan kan arbeta mot diskriminering och kränkande behandling* (Stödmaterial). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/download/18.5902f8c1867b62f9b6ab3/1678965474530/pdf10254.pdf>

Skolverket. (2024). *Gymnasieskolan – elever – riksnivå: Tabell 2 A. Sökande till gymnasieskolan till läsåret 2024/25, efter kön* [Excel-fil]. <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvarderingar/statistik-om-forskola-och-skola/sok-statistik-om-forskola-skola-och-vuxenutbildning?sok=SokC&verkform=Gymnasieskola&omrade=Skolor+och+elever&lasar=2024%2F25&run=1>

Skolverket. (2018). *Lärares användning av kurs- och ämnesplaner.*

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d716/1553968203723/pdf4026.pdf>

Skolverket. (2026a). *Sexualitet, samtycke och relationer* (Stödmaterial). Skolverket.

<https://www.skolverket.se/kompetensutveckling/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer>

Skolverket. (2026b). *Huvudmannens och rektorns ansvar inom professionsprogrammet.*

<https://www.skolverket.se/kompetensutveckling/kurser-och-utbildningar/professionsprogrammet/huvudmannens-och-rektorns-ansvar-inom-professionsprogrammet>

Skolverket. (2023). *Vem har ansvar för skolans olika delar?*. <https://www.skolverket.se/for-dig-som-.../elev-eller-foralder/skolans-organisation/vem-har-ansvar-for-skolans-olika-delar>

SOM-institutet. (2025). *Svenska ungdomstrender 1986-2024 – En specialrapport om landets unga över tid*. <https://www.gu.se/nyheter/ny-rapport-svenska-ungdomstrender>

Sveriges riksdag. (2017). En ny sexualbrottslagstiftning byggd på frivillighet.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/en-ny-sexualbrottslagstiftning-byggd-pa_h501juu29/

UNESCO. (2024). *International technical guidance on sexuality education: An evidence-informed approach*. Hämtad 20/5/26 från

https://unesdoc.unesco.org/in/documentViewer.xhtml?v=2.1.196&id=p::usmarcdef_0000260770&file=/in/rest/annotationSVC/DownloadWatermarkedAttachment/attach_import_7d8eef91-6d1d-49be-8c92-ad173a92fe2c%3F_%3D260770eng.pdf&locale=en&multi=true&ark=/ark:/48223/pf0000260770/PDF/260770eng.pdf#%5B%7B%22num%22%3A77%2C%22gen%22%3A0%7D%2C%7B%22name%22%3A%22XYZ%22%7D%2C0%2C842%2C0%5D

WHO. (2023, 18 maj). *Comprehensive sexuality education*.

<https://www.who.int/newsroom/questions-and-answers/item/comprehensive-sexuality-education>

Örebro rättighetscenter (u.å.). Ordlista. Hämtad 15/4/26 från

<https://rattighetscenter.se/ordlista/>

8 Bilagor

8.1 Intervjuguiden

Inledning: Denna intervju genomförs som del av ett examensarbete på Göteborgs universitet. I mitt och en kurskamrats tidigare examensarbete undersökte vi vilket innehåll som elever efterfrågar i sexualundervisningen, kontra vad de faktiskt får. Resultatet visade att det finns ett undervisningsglapp där eleverna efterfrågar en mer heltäckande undervisning, medan undervisning ofta var begränsad till att fokusera på rent biologiska teman. Heltäckande i denna mening innefattar både sociala perspektiv såväl som biologiska. I litteraturoversikten sammanställde vi några teman som eleverna uttryckte att de ville ha, vilket var: Heltäckande undervisning, relationer (kärlek & vänskap), njutning, samtycke, hbtq+ samt ett önskemål om mindre könsseparering och förstärkande av könsroller. De framförde också en kritik gentemot lärare att de upplevdes som generade och obildade i ämnet. Samtidigt finns det fler studier som tyder på att fler unga idag är mindre öppna för olikheter och inte värderar jämställdhet lika högt. I februari publicerade Forum för levande historia deras rapport som beskriver att fler elever har en negativ attityd gentemot homo- och bisexuella samt transpersoner. Syftet med intervjun är alltså att undersöka vad biologilärarstudenter känner och tänker inför att undervisa om dessa teman. Upplever de sig förberedda nog och vad känner de inför att möta elevgrupper med olika attityder för jämställdhet, hbtq-personer och normer? Intervjun kommer att pågå i ungefär 45 minuter.

Samtycke: Intervjun kommer att spelas in i syfte att transkriberas. Ljudfilen kommer endast att behandlas av mig, och kommer att raderas efter att transkriberingen är slutförd. Du kommer att anonymiseras och personliga detaljer kommer att göras oidentifierbara. Citat kan komma att användas. Det är helt okej att avbryta intervjun när du vill. Godkänner du ditt deltagande och har jag ditt samtycke att spela in?

Tack för ditt deltagande och engagemang.

TEMA 1: BAKGRUND?

- Ålder?
- Kön?
- Vilket universitet studerar du på?
- Har du undervisat i ämnet tidigare? (erfarenheter)

→ HAR ERFARENHET

- Vilka erfarenheter?

- Hur tolkar du dessa begrepp utifrån en undervisningskontext? Beskriv lite kortfattat: Njutning, relationer, hbtq+, heltäckande undervisning och samtycke.

TEMA 2: HUR FÖRBEREDD ÄR DU?

- Hur upplever du att din utbildning har förberett dig på att undervisa i sex & relationer?
Gällande temana: Heltäckande undervisning, relationer, njutning, samtycke & hbtq+

→ HAR BLIVIT FÖRBEREDD

- Finns det specifika kurser eller moment som har varit särskilt betydelsefulla?
 - Hur då?
- Vad tyckte du var bra?
- Är det något som du saknar?
- Har utbildningen påverkat din syn på sexualundervisningen?
- Känner du dig trygg i att undervisa i sex & relationer?

→ UTBILDNINGEN HAR INTE FÖRBERETT

- Vad hade du önskat dig mer av i utbildningen för att bli mer förberedd?
- Känner du dig trygg i att undervisa i sex & relationer?
- Upplever du dig som redo att behandla de teman som eleverna uttryckte att de vill ha mer av?
 - Varför/varför inte?

TEMA 3: KÄNSLOR/TANKAR OM ELEVERNAS ÖNSKEMÅL

- Hur känner du inför att undervisa i olika delar av sex- och relationsundervisning, till exempel relationer, njutning, samtycke och hbtq+?
 - Är det något som du känner dig mer eller mindre bekväm med?
 - Varför?

- Eleverna uttrycker önskemål om en sex- och relationsundervisning som inte förstärker traditionella föreställningar om kön. Hur vill du arbeta i undervisningen för att möta detta önskemål?
- Hur tänker du kring könsseparerad undervisning i sex och relationer? Jag vill att du tar ställning till:
 1. Samma innehåll men att undervisningen sker i grupper uppdelade efter kön
 2. Riktat innehåll beroende på kön
- Finns det något som du tycker är lättare eller svårare att undervisa om?
 - Vad gör det lätt eller svårt?
- Vad tror du är viktigt som lärare att ha i åtanke när man undervisar i sex och relationer?
 - Hur kan man arbeta för att möta elevernas efterfrågan?

TEMA 4: MÖTET MED ELEVERNA

- I flera nya rapporter framkommer det att det finns ett minskat intresse, tolerans och öppenhet hos unga för hbtq+-personer och jämställdhet. Det har även rapporterats om ökat hot och våld mot hbtq+-personer och personer med annan könsidentitet än tjej eller kille. Samtidigt finns även elever med progressiva åsikter och högre tolerans. Det finns alltså ett "åsiktsglapp" mellan elevgrupper, extra tydligt mellan flickor och pojkar. Där i allmänhet uppges pojkar som mer konservativa och flickor som mer progressiva. Hur resonerar du kring att möta och undervisa dessa olika elevgrupper?
 - Hur resonerar du kring att behandla kontroversiella eller kränkande frågor och kommentarer som kan förekomma i klassrummet gällande identitet, sex och relationer?
 - Hur tänker du att man skapar ett tryggt och tillåtande klassrumsklimat?
- Med vilka elevgrupper känner du dig mer eller mindre trygg med att undervisa i sex & relationer?
 - Varför?

- Hur tänker du att man kan bedriva undervisningen i de olika teman (hbtq+, njutning, samtycke, relationer) för att möta elever med skilda attityder och åsikter?

TEMA 5: FRAMTIDEN

- Hur ser du på konsekvenserna av att arbeta med dessa teman i sexualundervisningen?
 - Hur påverkar det eleverna?
 - Hur påverkar det lärarna?
 - Hur påverkar det i ett större perspektiv t.ex. på samhällsnivå?
 - (Ser du några möjligheter/risker med detta? För dig som lärare, för elever och/eller samhället. Vilka?)